

Reizen met een dwarslaesie

Informatiemap, gebaseerd op checklisten, ervaringen, ...

In samenwerking met het *cluster Dwarslaesie UZ Gent (Ok7)*

Auteur: Kjell Prazanova (ergotherapeut – cluster dwarslaesie – UZ Gent)

Universitair Ziekenhuis Gent
C. Heymanslaan 10 | B 9000 Gent
www.uzgent.be

Reizen met

een dwarslaesie

Inhoudsopgave

INTRODUCTIE	1
HOE KAN IK REIZEN?	2
NMBS (de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen - De trein).....	2
Reizen in het binnenland	2
Reizen naar het buitenland.....	2
Checklist reis per trein	4
Vragen aan de reiziger.....	4
Vragen aan de aanbieder	5
De Lijn (bus – belbus – tram)	6
Rolstoeltoegankelijke haltes	9
Luchtvaart (vliegtuig)	10
Van welke documenten moet u zich voorzien?	11
10 handige tips van lotgenoten die gereisd hebben met het vliegtuig	12
Checklist vliegtuigreis	14
Vragen aan de reiziger.....	14
Vragen aan de luchtvaartmaatschappij.....	15
Op reis met de wagen, mobilhome of caravan	16
Reisplanning opstellen.....	16
Enkele tips voor onderweg	16
Aanbevolen en verplicht materiaal per land	16
Pechverhelping in het buitenland.....	17
“Europese” parkeerkaart voor personen met een beperking	17
De Eurosleutel	17
Checklist rolstoeltoegankelijke camping	18
Een caravan of een camper/mobilhome.....	21
Algemene informatie, met praktische tips	21
Een mobilhome huren	22
Een mobilhome kopen.....	22
Voorbeeldfoto’s van een rolstoeltoegankelijke camper	23
Voorbeeldfoto’s van een rolstoeltoegankelijke caravan	25
Mobitwin, vroeger Minder Mobielen Centrale (MMC)	26
Vervoer voor wie?	26
Hoe reserveren?	26
Ik wil een auto huren op mijn vakantiebestemming?	27
Checklist vervoer per huurwagen	27
Vragen aan de reiziger.....	27
Vragen aan de aanbieder	28

Reizen met een cruise	29
Checklist reis per cruiseschip	29
Vragen aan de reiziger	29
Vragen aan cruiserederijen	30
 VOORBEREIDING VAN UW VAKANTIE	 31
Vorbereidingsplan bij het boeken van een reis	31
Naar waar gaat de reis?	31
Boeken	31
Betrouwbare contactpersoon	32
Cijfertjes	32
Zwart op wit	33
Ter plaatse: de diplomatieke weg	33
Terug thuis	33
 Vlaams label voor toegankelijk toerisme (Toerisme Vlaanderen)	 34
Het label A+	34
Het label A	34
Op weg met een aangepaste fiets, handbike of ligfiets	35
 EEN UITSTAP NAAR DE BELGISCHE KUST	 36
Routekaarten voor de zee	36
Navigeer en parkeer	36
Beter toegankelijke restaurants en cafés aan de Kust	36
 CHECKLIST KLANTENGESPREK	 37
Specifieke vragen naar noden en behoeften van de reiziger	37
 CHECKLIST ROLSTOELTOEGANKELIJKE VERBLIJVEN	 38
Belangrijkste normen	38
Algemeen	38
Slaapkamer	38
Badkamer	39

Specifieke info met betrekking tot de toegankelijkheid van het verblijf.....	40
Ingang van het gebouw	40
Route van de ingang naar de aangepaste kamer	40
Aangepaste kamer	40
Badkamer bij de aangepaste kamer	41
Restaurant, ontbijtzaal	41
Woonruimte (van een aangepaste vakantiewoning/studio/appartement)	41
Andere publieke zones	42
Parking	42
Andere	42
 ASSISTENTIE OP REIS.....	 43
Verpleegkundige die meereist van in het begin.....	43
Verpleegkundige op de reisbestemming zelf.....	43
Detachering.....	44
Hulpmiddelen	44
Mutas.....	44
 WAT KAN JE MEENEMEN WANNEER JE OP REIS GAAT?	 45
 GEORGANISEERDE REIZEN VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING	 49
Belgische organisaties	49
Nederlandse organisaties die openstaan voor Belgische reizigers	52
 ALGEMENE TIPS VAN LOTGENOTEN	 54
Referenties.....	55

Introductie

Voor personen met een dwarslaesie die rolstoelgebonden zijn, is het zeker nog mogelijk om op reis te gaan of uitstappen te doen. Dit vraagt wel wat meer voorbereiding van de revalidant. Het doel is om een overzicht te schetsen van de mogelijkheden die er zijn tot het verplaatsen naar uw bestemming. Daarnaast wordt een stappenplan weergegeven met de periode van uw voorbereiding tot uw vertrek, met uiteindelijk de aankomst op uw bestemming.

De leidraad doorheen deze informatiemap is gebaseerd op checklisten en ervaringen van lotgenoten.

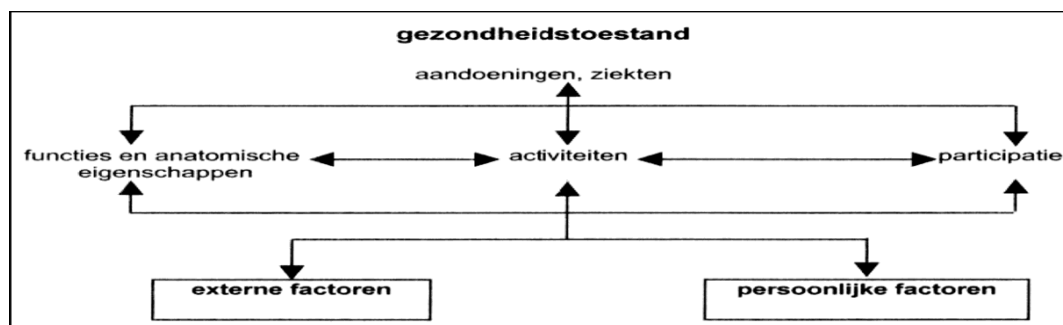
*“Met een rolstoel is heel veel mogelijk: waar een wil is, is een weg!”
(citaat van meerdere personen met een dwarslaesie (verschillende laesiehoogtes)).*

Waarom mensen reizen kan heel diverse redenen omvatten. Na rondvraag horen we deze zaken regelmatig terugkomen, namelijk:

- Om iets totaal anders te ervaren dan dat u gewoon bent.
- Om een nieuw perspectief op het leven te krijgen.
- Om even verlost te zijn van druk en routines.
- Om nieuwe mensen te ontmoeten.
- Om meer over het land of bestemming te weten te komen.
- Om bepaalde dingen een plekje te geven.

Reizen kan gesitueerd worden binnen het International Classification of Functioning, Disability and Health (kortweg ICF – Internationale classificatie van het menselijk functioneren). Het ICF is een begrippenkader (een soort woordenboek), waarmee het mogelijk is het functioneren van mensen en de eventuele problemen die mensen tijdens het functioneren ondervinden te beschrijven.

Het begrip reizen kan in dit kader gesitueerd worden onder het begrip participatieniveau. Het begrip “participatie” is iemands deelname aan of betrokkenheid bij de levenssituatie. De term verwijst naar het sociale perspectief van het functioneren. De manier waarop iemand participeert is sterk individueel bepaald.

Figuur 1 De wisselwerking tussen de verschillende aspecten van de gezondheidstoestand en externe en persoonlijke factoren (bron: ICF, Nederlandse vertaling*).

* WHO-FIC Collaborating Centre. ICF, Nederlandse vertaling van de ‘International Classification of Functioning, Disability and Health’. Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2002.

Hoe kan ik reizen?

NMBS (de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen - De trein)

Wanneer u als revalidant (o.a. rolstoelgebruiker) wil reizen met de trein, is dit mogelijk. Bij de NMBS kan u terecht voor een gratis assistentie. Deze instantie helpt u graag eveneens aan boord van de door u gekozen trein. Wanneer u beschikt over de kaart “kosteloze begeleider” (*) reist zelfs uw eventuele begeleider gratis mee. Daarenboven reizen assistentiehonden tevens gratis mee, maar dit op vertoon van een “toegankelijkheidspasje”. Dit pasje wordt door een officieel opleidingscentrum afgeleverd.

(*):<http://www.belgianrail.be/nl/vervoersbewijzen/korting/~media/A6BB9C534C7241C78DD1D4D2C8FF13ED.pdf>

De te volgen procedure is hieronder vermeld.

Reizen in het binnenland

- Bezorg ons een aanvraag minstens 24 uur voor uw reis met of zonder overstap tussen 132 stations. Deze 132 stations zijn terug te vinden op onze website, nl. <https://www.belgiantrain.be/nl/travel-info/prepare-for-your-journey/assistance-reduced-mobility>
- Voor 41 stations (*) is het mogelijk om tot 3 uur op voorhand je assistentie te reserveren.
- Voor deze reservaties neem je contact op met het contactcenter op volgend nummer: 02/528 28 28. Dit 7 dagen op 7 en van 7 uur tot 21 uur 30.
- Plan uw heen –en terugreis, op dezelfde dag, dan volstaat één aanvraag.
- Wilt u op een latere datum terugreizen, dan doe je twee aanvragen (één aanvraag per datum).
- Als je tijdens uw reis moet overstappen, is er een overstaptijd van 15 minuten voorzien.
- Op de dag van uw reis meldt u zich 20 minuten vóór het vertrek op het afgesproken ontmoetingspunt aan.

(*)Aarschot, Aarlen, Antwerpen-Centraal, Bergen, Blankenberge, 's-Gravenbrakel, Brugge, Brussels Airport-Zaventem, Brussel-Centraal, Brussel-Noord, Brussel-Zuid, Charleroi-Zuid, Denderleeuw, Dendermonde, De Panne, Doornik, Genk, Gent-Dampoort, Gent-St-Pieters, Hasselt, Kortrijk, La Louvière-Zuid, Leuven, Libramont, Lier, Lokeren, Louvain-la-Neuve, Luik-Guillemins, Marloie, Mechelen, Mol, Namen, Nijvel, Oostende, Ottignies, Oudenaarde, Rochefort-Jemelle, Sint-Niklaas, Turnhout, Verviers-Centraal, Zottegem.

Reizen naar het buitenland

- Hier geldt dezelfde procedure als voor het reizen in het binnenland.
- Op de dag van uw reis meldt u zich 30 minuten vóór het vertrek op het afgesproken ontmoetingspunt aan.

Het aanvraagformulier “assistentie van de NMBS” is terug te vinden op onderstaande link (My NMBS account noodzakelijk):

- https://idp.belgiantrain.be/idhub/oidc/v1/authorize/?nonce=637811244275704283.ZWFINWM0ZDQqOTU0Ni00MTQ0LTlmMTQqYjVjZGExNGRjNzU1OGNkNjE3ZWQqNGFjYS00NzRmLWIyNWMTMjViZGVlNjBmOWly&response_type=code&code_challenge_method=S256&code_challenge=q9FSBE9zMGN-U0ci0TUtoqDNVjbagll ta1p4e3NjvU&state=OpenIdConnect.AuthenticationProperties%253DV-ThM97ZTzZqZ16hrudpJmWDm9uZDsMReACR W0N957Fdet8u8qp-Bi-dDC01kzECvzqaGpHEXi-Wphyf6YMkKPqmk9bM-cu L4igRSeXH6EszhNUui8P3lJaJjEw ysl3QbjtDZR3gWj31dZB6ypg&ui_locales=nl&redirect_uri=https%3A%2F%2Fpmrweb.belgiantrain.be%2Foauth2%2Fcallback%2F&client_id=2822493-2f9b96b666ec45ea806104c3d618525c&scope=openid%20profile%20b_fullProfile

Voor de uitgebreide informatiebrochure kan u terecht op volgende website:

- <https://www.belgiantrain.be/nl/travel-info/prepare-for-your-journey/assistance-reduced-mobility>
- Op deze website moet u helemaal naar onder scrollen tot het item “Download” en nadien kan u klikken op de gids voor personen met een beperkte mobiliteit.

OPM.: Alle checklisten die doorheen dit werk gebruikt worden, zijn afkomstig van Toerisme Vlaanderen (<http://toerismevlaanderen.be/>) en zijn gestaafd door mede-revalidanten. Toch houdt dit niet in dat dit kant en klare vragen zijn en dat er geen extra vragen (meer op uw behoeften en noden) kunnen gesteld worden. Dit vormt enkel een leidraad.

Checklist reis per trein

Vragen aan de reiziger

- Bent u van plan alleen te reizen? Indien ja, bent u zelfstandig op het gebied van persoonlijke zorg tijdens de rit (eten, drinken, toiletbezoek)?
- Indien de maatschappij niet kan voorzien in hulp bij het in- en uitstappen van de trein, wenst u dan samen te reizen met een begeleider of uw reisplannen te wijzigen?
- Kunt u staan, stappen en/of trappen doen? Indien ja, hoe lang kunt u staan? Hoe ver kunt u stappen? Hoeveel treden kunt u doen?
- Indien u een rolstoel gebruikt:
 - ✓ Is het een manuele of een elektrische?
 - ✓ Indien elektrisch, welk type batterij?
 - ✓ Afmetingen van de rolstoel?
- Indien het personeel de reiziger zal moeten optillen: wat is het gewicht van de reiziger met en zonder rolstoel?
- Wilt u het liefst in uw rolstoel blijven zitten of op een zetel?
- Indien er plaatsen zijn voor rolstoelgebruikers, wenst u er dan één te reserveren?
- Gebruikt u andere hulpmiddelen?
- Heeft u een voorkeur wat betreft zetelreservering?
 - ✓ Gangpad of raam?
 - ✓ Dicht bij de toiletten?
 - ✓ Dicht bij het restaurant en de bar?
 - ✓ Andere?
- Heeft u hulp nodig in het station van vertrek?
 - ✓ Om bagage te dragen of als begeleiding van de parking of bushalte naar het station?
 - ✓ Rolstoelservice?
 - ✓ Om bagage te dragen of als begeleiding van het station naar het perron?
 - ✓ Om aan boord van de trein te gaan en eventueel de transfer naar een zetel te maken?
 - ✓ Andere?
- Heeft u hulp nodig op de trein zelf?
 - ✓ Maaltijddienst aan de zitplaats?
 - ✓ Dieet?
 - ✓ Andere?
- Heeft u hulp nodig in het station van aankomst of in tussenstations?
 - ✓ Om u van de trein te helpen?
 - ✓ Om bagage te dragen en/of geëscorteerd te worden naar een aansluitende trein of ander transport?
 - ✓ Rolstoelservice?
 - ✓ Andere?

Vragen aan de aanbieder

- Is er personeel beschikbaar dat assistentie kan bieden in de stations op de route?
- Wat is het beleid betreffende assistentie verleend door het personeel?
- Zijn er beperkingen betreffende het meenemen van een elektrische rolstoel?
- Zijn er beperkingen betreffende het meenemen van andere hulpmiddelen?
- Is het mogelijk om op voorhand een zitplaats te reserveren?
- Zijn er rolstoelplaatsen voorzien op de trein?
- Zijn de faciliteiten zoals restaurants en toiletten in de stations op de route toegankelijk?

De Lijn (bus – belbus – tram)

De Lijn geeft aan dat hun aanbod de dag van vandaag nog lang niet 100 % toegankelijk is. Daarom vragen zij aan rolstoelgebruikers om hun rit te reserveren. Het reserveren van een rit voelt niet altijd even prettig aan, maar het is op die manier dat de lijn kan uitmaken of de rit die je wil al dan niet mogelijk is. Zo worden onaangename ervaringen voorkomen.

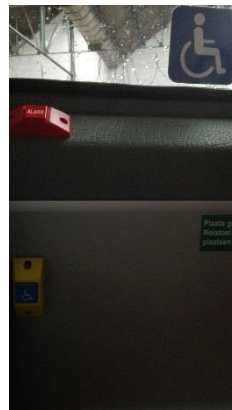
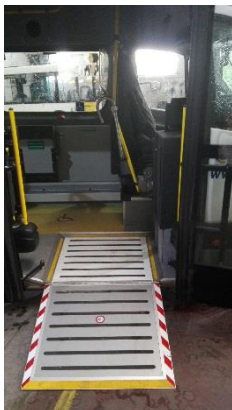
Wat houdt dit nu precies in een rolstoeltoegankelijke bus of tram.

- Reserveren (*) is noodzakelijk (tram of bus minder noodzakelijk).
- Vergeet niet uw terugreis te reserveren.
- Vermijd indien mogelijk de spitsuren.
- Reis indien dit mogelijk is met een begeleider. Deze persoon reist gratis als hij over een kaart voor begeleider beschikt.

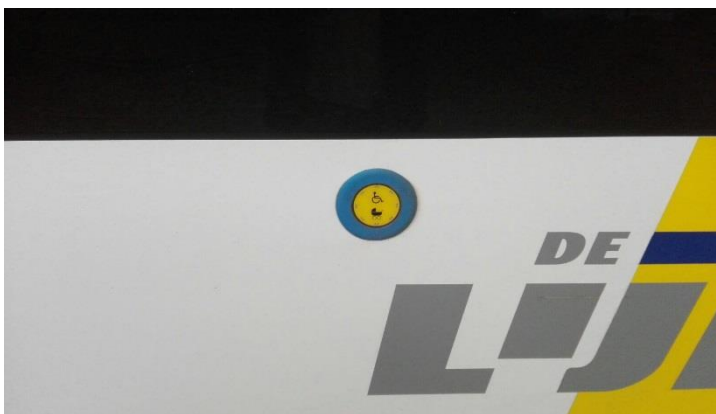
(*) Contacteer de centrale in de provincie waar u de (bel)bus wil nemen. Een medewerker kijkt voor u na of het voertuig alsook de op –en afstaphalte toegankelijk zijn. Daarnaast kijkt de medewerker na of de plaats voor de rolstoelgebruiker nog vrij is, zodat u veilig kan meereizen.

Enkele opmerkingen:

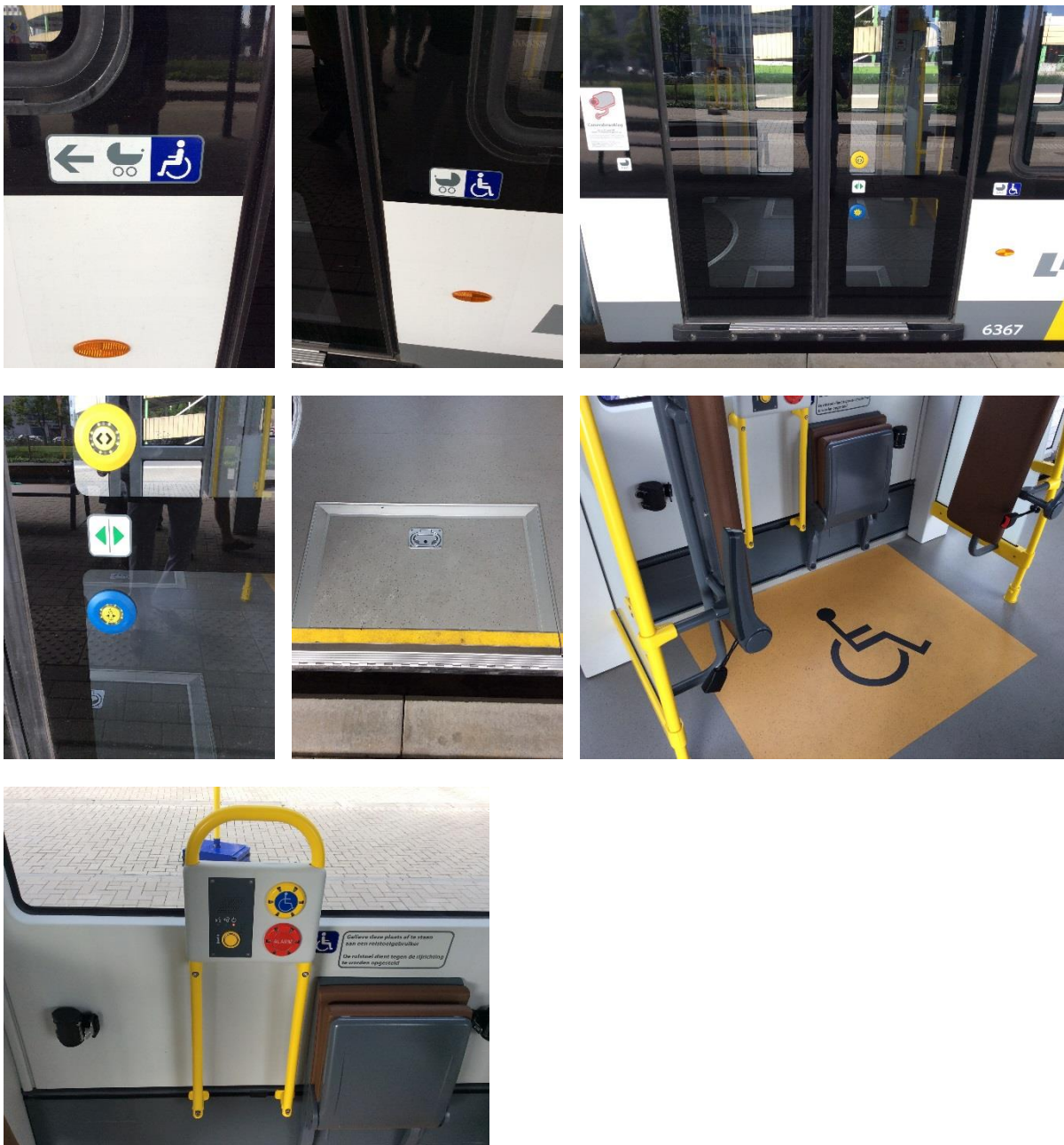
- **De belbus** beschikt vooraan over een uitneembare oprijplaat (wordt door de chauffeur gehanteerd) en de voorziene ruimte (gele zone + aangeduid met blauw symbool op het raam) om met uw rolstoel plaats te nemen. Daarenboven is er een veiligheidsgordel aanwezig. Tevens is er een bel voor u als rolstoelgebruiker.

- **Een bus** heeft de mogelijkheid om zich zijwaarts te kantelen en er is een inrijplaat aanwezig (in het midden van de bus en wordt aangeduid met het blauwe symbool - dit wordt door de chauffeur gehanteerd – in de revalidatie leren wij hoe een bus zelfstandig kan genomen worden, alsook met hulp van derden – afh. van uw functionele mogelijkheden). Het zijwaarts kantelen heeft als voordeel dat de opstaphoogte gereduceerd wordt. Daarnaast heeft de bus een afzonderlijk gedeelte die voorbehouden is aan rolstoelgebruikers (gele zone + blauw symbool aan het raam), die beschikt over een veiligheidsgordel. Om af te stappen kan u op de bel drukken die gesymboliseerd wordt door een rolstoelgebruiker. Deze bel heeft als voordeel dat er twee belsignalen gegeven worden, zodat de chauffeur weet dat er aan de volgende halte een rolstoelgebruiker de bus zal verlaten. Zo weet de chauffeur dat hij enerzijds dicht bij de stoep moet parkeren, alsook de bus zijwaarts moet laten zakken (+ eventuele hulp bij inrijplaat, als de transfer niet zelfstandig kan uitgevoerd worden).

- **De tram** heeft een uitneembare inrijplaat (dit wordt door de chauffeur gehanteerd – in de revalidatie leren wij hoe een tram zelfstandig kan genomen worden, alsook met hulp van derden – afh. van uw functionele mogelijkheden). Daarnaast beschikt de tram over een bewijzering waar u als rolstoelgebruiker moet opstappen. Dit wordt aangeduid met het symbool van een rolstoelgebruiker, alsook een pijl. Op deze plaats is aan de buitenzijde van de tram (op de deur zelf of aan de rechterzijde) een blauwe knop (met symbool rolstoel) geplaatst waar u als rolstoelgebruiker mag van gebruikmaken. Deze knop heeft als voordeel dat de deuren langer open blijven staan, dan wanneer u op de gewone gele deurknop zou drukken. Opnieuw is een gele zone voor rolstoelgebruikers vrijgehouden met een veiligheidsgordel, alsook de stopknop voor rolstoelgebruikers.

Voor de uitgebreide informatiebrochure kan u terecht op volgende website:

- <https://help.delijn.be/hc/nl/sections/360007836692-Toegankelijk-vervoer>

Rolstoeltoegankelijke haltes

Voor meer informatie omtrent rolstoeltoegankelijke haltes van De Lijn, kan u terecht op onderstaande website. Deze website geeft een overzicht van hoe een aangepaste halte er uitziet of er kan uitzien. Wanneer u een halte gebruikt, maar deze toch niet optimaal is aangepast, kan u dit doorgeven aan betrokken partijen die vermeld staan in deze brochure. Het is de bedoeling om via een wederzijdse communicatie/samenwerking de haltes zo optimaal mogelijk (rolstoeltoegankelijk) te maken.

- <https://www.delijn.be/nl/overdelijn/organisatie/zorgzaam-ondernemen/toegankelijkheid/beleid/toegankelijke-haltes.html>

Luchtvaart (vliegtuig)

De luchthaven Brussels Airport (uitgangspunt – maar gelijklopende werking met andere luchthavens in ons land) is optimaal toegankelijk, zowel op aankomst als op vertrek.

- Aanwezigheid van liften, roltrappen, rolpaden en verbrede doorgangen om zich op een comfortabele manier te verplaatsen.
- Duidelijke aanwijzingen naar alle faciliteiten voor mensen met een beperking.
- De toegangen tot de terminals openen zich automatisch en zijn voldoende breed.

Person with Reduced Mobility (Reiziger met een Beperkte Mobiliteit): PRM

- De PRM dienst op de luchthaven wordt op basis van de gepubliceerde Verordening (EG) Nr. 1107/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 inzake de rechten van personen met beperkte mobiliteit die per luchtvervoer reizen toegepast.
- Wanneer u als revalidant met een beperkte mobiliteit alleen reist, kan u beroep doen op bijzondere bijstand voor verplaatsingen op de luchthaven. Deze dienst is Axxicom Airport Caddy (Schiphol) / BRUXX (Brussels Airport). Zij zorgen ervoor dat u met de rolstoel tot aan de gate wordt gebracht. Deze aanvraag dient wel ten laatste 48 uur voor het geplande vertrek (eventueel via de reisagent) geregeld te zijn. Op de luchthaven zelf worden drie categorieën van begeleiding onderscheiden, namelijk:
 - ✓ WCHR: persoon die kan stappen en trappen doen, maar assistentie nodig heeft omwille van de lange afstand van de verplaatsingen op de luchthaven.
 - ✓ WCHS: persoon die kan stappen, maar geen trappen kan doen.
 - ✓ WCHC: personen die zich met een rolstoel verplaatsen of niet zelfstandig kunnen stappen.
- Wie zelf over een manuele of elektronische rolstoel beschikt, wordt gevraagd dit aan de reisagent of luchtvaartmaatschappij te melden. Vraag bijvoorbeeld of er speciale regels of maatregelen van toepassing zijn. Dat geldt eveneens voor de luchthaven van uw bestemming.

Mensen met een lichamelijke beperking die zelf met een voertuig naar de luchthaven rijden, kunnen gedurende hun reis, hun voertuig parkeren op de reguliere parking. De parkeerplaatsen voor rolstoelgebruikers bevinden zich zo dicht mogelijk bij de uitgangen van de parkings. Een aandachtspunt hierbij is dat het voertuig wel voorzien moet zijn van een officiële andersvalidenkaart.

Wanneer u over een assistentiehond beschikt, zijn deze in theorie (hond) niet toegelaten in het luchthavengebouw. Maar op deze regel maken de luchthavens graag een uitzondering, als dit gaat over een assistentiehond. Als de assistentiehond ook aanwezig wil zijn in de passagiersruimte van het vliegtuig, is het belangrijk om contact op te nemen met de reisagent of de luchtvaartmaatschappij.

Van welke documenten moet u zich voorzien?

- Indien u tijdens uw reis beroep doet op kinesithérapie of verpleging, heeft u een doktersvoorschrift nodig.
- Indien u extra medische bagage meeneemt (tot 15 kg gratis), is een doktersattest nodig in het Engels of latijn of taal van het te reizen land. Hierop wordt duidelijk vermeld, waarom u deze inhoud met u meeneemt.
- Indien u alleen reist, is een doktersattest 'fit to fly' in het Engels nodig, dat verklaart dat u in staat bent om alleen te reizen.
- Indien u reist met medische apparatuur (bv. zuurstofapparaat), is een document nodig van de fabrikant met de technische specificaties.

Voor de uitgebreide informatiebrochure kan u terecht op volgende website:

- <https://www.brusselsairlines.com/be/nl/special-care/special-assistance>
- https://www.bruxx.be/nl/luchthaveninfo/luchthavendiensten/beperkte-mobiliteit?_gl=1*1xpanti*_up*MQ..&gclid=EAIaIQobChMI88PY54a5ggMVdpSDBx2zZwbTEAAYASAAEgIZpPD_BwE#/
- <https://www.klm.be/nl/information/assistance-health>

Hoe alles te werk gaat, kan u via onderstaande website bekijken aan de hand van een videofragment. Dit geldt voor de luchthaven van Schiphol (Nederland), maar deze principes worden ook hier in België toegepast.

- <https://www.youtube.com/watch?v=PnG3Hxd4qTU>

10 handige tips van lotgenoten die gereisd hebben met het vliegtuig

Voor dat u vliegtuigtickets koopt

1. Regel (als dit mogelijk is) een rechtstreekse vlucht zonder overstap.
2. Alleen vliegen met een rolstoel? Je hebt ondersteuning nodig van een derde
 - Als je niet zelf de stoelriem kan vastmaken en loskoppelen.
 - Als je niet zelf de nooduitgang kan bereiken zonder hulp in geval van nood.
 - Als je niet zelf de reddingsvest kan aandoen en het zuurstofmasker kan opzetten zonder hulp.
 - Als je hulp nodig hebt bij een toiletbezoek, om te eten of om medicijnen te nemen. Naar het toilet gaan in het vliegtuig kan op verschillende manieren. Dit kan gebeuren in een uribag (zie pg 45) of de Care Plus Travel John wegwerp plaszakjes (dit is een biologisch afbreekbare plaszak (urinaal) om gemakkelijk mee te nemen, waarbij de urine wordt omgezet in gel – zie pg 45).
 - Als je niet in staat bent om de gegeven instructies aan boord te begrijpen of op te volgen.

Opmerking: als het welzijn en de veiligheid van jezelf of andere passagiers in het gedrang komt, mag een luchtvaartmaatschappij u weigeren.
3. Zoek contact met de luchtvaartmaatschappij als u reist met een (elektrische) rolstoel.

Opmerking: voor manuele rolstoelen gelden over het algemeen geen beperkingen. De maximale toegestane afmetingen van de rolstoel hangen af van de breedte van de vliegtuigdeuren en verschillen per type vliegtuig en maatschappij.

Opmerking: voor batterijen van een elektronische rolstoel geldt een strikt reglement: alleen droge (lekbestendige) of natte batterijen zijn meestal toegestaan. Vloeibare batterijen zijn verboden, tenzij speciale toestemming.

Tijdens het **boeken**

4. Hulp bij het boeken en benodigde assistentie op de luchthaven

Opmerking: De meeste luchtvaartmaatschappijen helpen je gratis bij het boeken van vliegtickets via het servicecenter. Automatisch weet u welke assistentie u kan verwachten op de luchthaven. Er zijn 3 soorten hulp beschikbaar (mobiliteitsbeperking) en daarvoor gelden internationale codes:

 - Hulp tot aan de gate (WCHR)
 - Hulp op de luchthaven om de trap te nemen (WCHS)
 - Bijstand tot de vliegtuigstoel (WCHC). Voor rolstoelgebruikers die hulp nodig hebben tot in het vliegtuig en in en uit de vliegtuigstoel moeten worden getild. Reist u met begeleiding dan is dit 'WCHC escorted by' en wanneer je alleen reist, geldt de code 'WCHC self-supporting'.

Na het boeken van een vliegtuigticket

5. Neem minstens 48 uur van tevoren contact op met de luchtvaartmaatschappij.
Opmerking: De maatschappij zal naar alle kenmerken vragen van de rolstoel: het merk, model, gewicht, afmetingen, type batterij en welke assistentie nodig is.

De **dag van het vertrek**

6. Naar de check-in balie van de luchtvaartmaatschappij
Opmerking: zorg dat je minimaal 2 uur van tevoren op de luchthaven aanwezig bent. Eis altijd dat uw eigen rolstoel bij u blijft tot aan de gate. Wordt dit geweigerd, zal de rolstoel meteen geregistreerd worden als ruimbagage en wordt u begeleid door het personeel tot het boarden in een leenrolstoel van de luchthaven. Met een rolstoel wordt u aan boord gebracht met een luchtbrug, een traploper of schaarwagen. Hierbij is altijd begeleiding aanwezig.
7. Demonteer voor het inchecken alle kwetsbare en losse onderdelen
Opmerking: denk aan de accu en hoofdsteun, kussens, voetsteunen, ... Op de luchthaven zijn geen middelen aanwezig om onderdelen los te halen, bedenk dus van tevoren hoe dit te doen.
8. Demonteer de joystick van elektrische rolstoelen.
Opmerking: Dit is één van de meest kwetsbare en kostbaarste elementen van een elektrische rolstoel. Leg uit aan de medewerkers hoe je de rolstoel in vrijloop zet om hem zo te kunnen voortduwen. Het handigste is om een handleiding met de belangrijkste punten op de stoel te plakken. Dit kan ook toegepast worden bij manuele rolstoelen. Hoe wordt de rugleuning of handvaten ingeklapt, hoe worden de wielen verwijderd of het anti-tipwiel, ...
9. Maak foto's van de rolstoel voordat u instapt.
Opmerking: In geval het nodig zou zijn, kan u altijd op die manier bewijzen dat er beschadigingen aan de rolstoel zijn ontstaan tijdens de reis.

Bij **aankomst** op het **vliegveld** van **bestemming**

10. Een laatste check als de rolstoel klaarstaat bij de bagageband.
Neem voldoende tijd om de verschillende mechanische technieken te testen en kijk of de elektrische onderdelen (bij bv. een elektronische rolstoel), zoals rugleuning, voetsteunen, ... goed werken. Als u iets ongewoons ontdekt, laat dit dan weten voordat u het vliegveld verlaat. Zo kan een klein kraakje of geluidje onbelangrijk lijken, maar uitlopen op een totaal mislukte vakantie.

Checklist vliegtuigreis

Vragen aan de reiziger

- Is er een begeleider die u tot aan de transitzone kan assisteren, iemand die met u meereist of komt u alleen?
- Kunt u doorheen de hele luchthaven stappen of verplaatst u zich hierbij in een rolstoel? Duwt u deze zelfstandig voort of heeft u hier assistentie bij nodig?
- Indien u een rolstoel gebruikt, wenst u dan zo ver als mogelijk uw eigen rolstoel te gebruiken?
 - ✓ Rolstoel inchecken samen met de andere bagage?
 - ✓ Rolstoel inchecken net voor het inschepen?
 - ✓ Eigen rolstoel gebruiken tot in het toestel en laten opbergen in de passagierscabine?
- Indien u een manuele rolstoel meeneemt, wat zijn de afmetingen en het gewicht ervan? Kan de rolstoel dichtplooien?
- Indien u een elektrische rolstoel meeneemt, welk type batterij heeft deze? Een 'dry cell' of een 'wet cell' batterij? Wat zijn de afmetingen en het gewicht van uw rolstoel?
- Bij welke onderdelen van aankomst op de luchthaven tot inschepen heeft u assistentie nodig? Welke vorm van assistentie?
 - ✓ Verplaatsing en hulp met bagage tussen de parking of het aankomstpunt en de incheckbalie?
 - ✓ Verplaatsing tussen de incheckbalie en de douane?
 - ✓ Verplaatsing tussen de douane en de vertrekgate inclusief veiligheidsprocedures?
 - ✓ Aan boord gaan van het toestel?
 - ✓ Transfer van rolstoel naar zitplaats in het toestel?
- Kunt u zich verplaatsen in het toestel zelf of wenst u gebruik te maken van een smalle gangrolstoel (boarding chair of sky chair)? Dit is een rolstoel die is aangepast aan de gangbreedte van het toestel die onder andere gebruikt kan worden om zich naar het toilet te verplaatsen gedurende de vlucht.
- Wenst u te weten of er een toilet aan boord is dat u kunt bereiken met een sky chair? Of kunt u het toilet op een andere manier bereiken of uitvoeren (bv. sondage)?
- Heeft u enige andere vorm van assistentie nodig aan boord? Kunt u dit omschrijven?
- Indien u assistentie nodig heeft bij het eten en drinken, het toiletbezoek en het nemen van medicatie, kunt u dan bevestigen dat er een begeleider met u meereist?
- Indien u zonder begeleider reist, is er iemand die u komt ophalen op de luchthaven van bestemming?
- Bij welke onderdelen van ontschepen tot vertrek van de luchthaven op de bestemming heeft u assistentie nodig? Welke vorm van assistentie?
 - ✓ Transfer van zitplaats naar rolstoel in het toestel?
 - ✓ Van boord gaan?
 - ✓ Verplaatsing tussen aankomstgate en douane inclusief ophalen van bagage en assistentie bij het dragen?
 - ✓ Verplaatsing tussen douane en vertrekpunt?
- Indien u een rolstoel gebruikt en deze is vervoerd in het ruim bij de ingecheckte bagage, wenst u dan dat uw eigen rolstoel tot aan de deur van het toestel wordt gebracht? U kunt ook een rolstoel van de maatschappij of de luchthaven gebruiken tot aan de bagageband.

Vragen aan de luchtvaartmaatschappij

- Heeft de passagier voor zijn specifieke beperking een medische verklaring nodig die zegt dat hij fit is om te reizen?
- Welke zijn de voorwaarden om zelfstandig te reizen?
- Zijn er reductietarieven van toepassing voor begeleiders van passagiers met een beperkte mobiliteit?
- Welke beperkingen gelden er betreffende afmetingen en gewicht van hulpmiddelen?
- Welke beperkingen gelden er betreffende het type rolstoel? Kan een manuele rolstoel vervoerd worden in de passagierscabine? Kan een elektrische rolstoel met een 'wet cell' batterij vervoerd worden in het ruim?
- Welke voorwaarden gelden er betreffende het meenemen van medicatie, chirurgische mesjes, injectiespuiten en zuurstofflessen?
- Is het mogelijk om een stoel te reserveren op voorhand? Tot welk punt kan de passagier zijn eigen rolstoel meenemen? Tot aan de incheckbalie, tot aan de vertrekgate of tot in de passagierscabine?
- Wat is het beleid betreffende assistentie verleend door het personeel? Begeleidt het personeel de passagier:
 - ✓ Bij verplaatsingen op de luchthaven?
 - ✓ Bij de veiligheidsprocedures?
 - ✓ Tussen twee aansluitende vluchten?
 - ✓ Bij het inschepen en ontschepen?
 - ✓ Bij de transfer tussen rolstoel en zitplaats in het toestel?
 - ✓ Tijdens de vlucht?
- Welke assistentie wordt verleend door het personeel van de luchtvaartmaatschappij en welke door het personeel van de luchthaven?
- Hoe wordt de passagier met een beperkte mobiliteit aan en van boord geholpen? Gebeurt het inschepen en ontschepen via een luchtbrug of moet er een lift ingezet worden?
- Hoe worden transfers aan boord uitgevoerd? Zijn hier hulpmiddelen voor? Wordt er indien nodig een manuele transfer gedaan (manueel optillen van de passagier)?
- Is er een sky chair aanwezig aan boord van het toestel?
- Welke vormen van assistentie mag het cabinepersoneel verlenen?
- Wat is het beleid betreffende assistentiehonden die meereizen met passagiers? Voorziet de maatschappij een absorberende mat voor tijdens de vlucht?
- Wat zijn de mogelijkheden betreffende dieetmaaltijden aan boord?
- Vanaf welk punt kan de passagier zijn eigen rolstoel terug gebruiken. Bij aankomst op de luchthaven van bestemming? Vanaf de passagierscabine, vanaf de deur van het toestel of vanaf de bagageband?

Op reis met de wagen, mobilhome of caravan

Reisplanning opstellen

Wanneer u op reis gaat met de wagen of met de mobilhome of caravan is het aan te raden om een reisplanning op te stellen. Belangrijk is om uit te zoeken hoe ver het rijden is vanuit uw woonsituatie naar uw vakantiebestemming. Daarnaast is het belangrijk of het eventueel nodig is om ergens onderweg te overnachten.

Enkele tips voor onderweg

Een belangrijk aandachtspunt is rekening te houden met uw zitbelastbaarheid. U kan bijvoorbeeld uw rolstoel zitkussen op de autozetel leggen of een aangepast kussen aankopen (ROHO LTV zitkussen (*)) en om de drie à vier uur een tussenstop maken. Deze tijdsindicatie is **geen vaste maatstaf** voor iedereen en moet individueel bekeken worden wat haalbaar is.

(*) zelfde principe van werking als het eventuele luchtkussen in uw rolstoel, maar met als voordeel dat deze luchtcompartimenten kleiner zijn en iets gemakkelijker zitten in de auto (minder hoog zitten).

Daarenboven zijn de meeste doorsnee tankstations uitgerust met een hellend vlak en een aangepast toilet voor rolstoelgebruikers. Indien u moet sonderen onderweg kan dit dus uitgevoerd worden in een tankstation.

Tevens is het belangrijk om de temperatuur in de wagen te controleren. Warmte kan voor een slaperig gevoel zorgen.

Aanbevolen en verplicht materiaal per land

Het is verplicht om – naar welk land u ook gaat – altijd een verbanddoos of –kist, brandblusapparaat, gevarendriehoek en een reflecterende veiligheidshesje mee te nemen. Dit is specifiek voor België. Voor andere landen kunnen andere bijkomende voorwerpen verplicht zijn mee te nemen. Een overzicht vindt u op onderstaande link. Jaarlijks rond de vakantieperiode verschijnt er in de krant een artikel met een overzicht van het aanbevolen en verplicht materiaal per land.

- <https://www.anwb.nl/vakantie/reisvoorbereiding/verplicht-mee-in-de-auto-in-het-buitenland>

Pechverhelping in het buitenland

Wanneer u problemen ondervindt tijdens het reizen met de wagen, mobilhome of caravan, kan u terecht bij uw reisbijstandsorganisatie. Ga op voorhand na voor welke bijstand u gedekt bent, in welke landen dat is en of u beroep kan doen op een vervangwagen.

“Europese” parkeerkaart voor personen met een beperking

Neem zeker uw “Europese” parkeerkaart mee. Met deze kaart kan u in elke lidstaat gebruik maken van alle parkeerfaciliteiten voor personen met een beperking.

Ook in sommige landen buiten de Europese Unie is de parkeerkaart geldig: Australië, Canada, Frans Guyana, IJsland, Japan, Zuid-Korea, Liechtenstein, Nieuw-Zeeland, USA en Zwitserland.

Bekijk voor uw vertrek de informatiefolder via deze link:

- https://www.belgium.be/nl/mobiliteit/Voertuigen/personen_met_een_handicap/parking

Op deze informatiefolder vindt u een overzicht van de voorwaarden voor het gebruik van de Europese parkeerkaart in de verschillende lidstaten van de Europese Unie. Lees op voorhand de regels die in het land van verblijf van kracht zijn.

De Eurosleutel

Met de Eurosleutel kan u in Oostenrijk, Duitsland, Frankrijk, Zwitserland, Nederland, Luxemburg, België en Spanje gratis gebruik maken van rolstoeltoegankelijke toiletten. Om de sleutel aan te vragen wordt wel een vergoeding gevraagd van 30 euro (Eurosleutel € 27,50 + € 2,50 portokosten).

U kan deze handige sleutel en het boek waarin alle locaties zijn aangegeven, bestellen via

Eurosleutel

- www.eurosleutel.be

Een kopie van uw Europese parkeerkaart volstaat.
Voor meer informatie kan u mailen naar

- info@eurosleutel

OPM: Uit ervaring van rolstoelgebruikers is dit een zeer handige tool, wanneer U op reis gaat. Personen die reeds in het bezit zijn van deze sleutel, zijn hier heel tevreden over.

Checklist rolstoeltoegankelijke camping

OPM.: Checklist werd geraadpleegd in een bachelorproef die door een student van de Artevelde Hogeschool is opgemaakt.

TOEGANGSPAD & INGANG		
Zijn het toegangspad en de ingang van de camping drempelvrij? - Doorgangsbreedte: minimum 150 cm (bij obstakels: vrije breedte van 90 cm) - Vrije en vlakke draairuimte van 150 cm diameter - Drempels zijn maximum twee cm en afgeschuind - Een niveauverschil tot en met 18 cm wordt zowel binnen als buiten overbrugd met minstens een helling - Niveauverschillen van meer dan 18 cm worden overbrugd, ofwel met een trap in combinatie met een helling, ofwel met een trap in combinatie met een lift, ofwel met een helling in combinatie met een lift	JA	NEEN
RECEPTIE		
Is er aan de ingang van de receptie een trap of drempel van meer dan 2 cm?	JA	NEEN
Indien een trap: hoeveel treden heeft deze trap?		treden
Indien een trap of een drempel: is er een hellend vlak om deze te overbruggen? - Hellend vlak: minimum 120 cm breed - Zowel boven –als onderaan de helling: vlakke opstelruimte van 150 cm diameter - Leuningen aan beide zijden van de helling	JA	NEEN
Hoe breed is de opening van de ingang van de receptie? - Doorgangsbreedte enkele deur: minimum 90 cm - Doorgangsbreedte dubbele deur: minimum één deur 90 cm breed - Voor en achter de deur: vrije opstelruimte van 50 cm + draairuimte van 150 cm diameter - Alle bedieningselementen zijn tussen 90 en 120 cm hoogte aangebracht		cm
Is de balie toegankelijk voor rolstoelgebruikers? - Voor de balie: circulatieruimte van minimum 150 cm diameter - Gedeeltelijk onderrijdbaar met een hoog en een verlaagd deel (bovenblad maximum 80 cm hoog, vrije breedte onder verlaagd deel is minimum 90 cm) - Vrije hoogte onder balie: 70 cm - Diepte: minimum 60 cm	JA	NEEN
VERBINDINGSPADEN		
Zijn er verharde paden aanwezig die berijdbaar zijn met de rolstoel?	JA	NEEN
Zijn de verbindingspaden drempelvrij? - Voldoende circulatieruimte: minimum 150 cm diameter - Looprouten: minimum 150 cm breed (voor elektrische rolstoel 180 cm)	JA	NEEN
Is er een hellend vlak voorzien om het niveauverschil te overbruggen indien de route niet drempelvrij is?	JA	NEEN
STAANPLAATS		
Is de staanplaats gelegen op een vlak oppervlak?	JA	NEEN
SANITAIR: TOILET & DOUCHE		
Zijn er twee aparte ruimtes voor de douche en het toilet?	JA	NEEN
Is er één ruimte met zowel toilet als douche?	JA	NEEN
Is de aangepaste sanitaire ruimte in dezelfde blok als de overige kampeerders?	JA	NEEN

Is de aangepaste sanitaire ruimte niet in hetzelfde gebouw als de overige kampeerders maar beschikt het over een alarminstallatie?	JA	NEEN
Hoe breed is de ingang van de sanitaire ruimte? - Doorgangsbreedte enkele deur: minimum 90 cm - Doorgangsbreedte dubbele deur: minimum één deur 90 cm breed - Voor en achter de deur: vrije opstelruimte van 50 cm + draairuimte van 150 cm diameter - De deur draait best naar buiten open - Een horizontale beugel op een hoogte van 90 cm aan de binnenzijde van de deur zorgt ervoor dat de deur gemakkelijker kan gesloten worden - Alle bedieningselementen zijn tussen 90 en 120 cm hoogte aangebracht		cm
Is het doucheoppervlak gelijklopend met de vloer?	JA	NEEN
Is er een instapdouche met douchebak?	JA	NEEN
Zijn er handgrepen in de douche? - De beugels steken minimum 20 cm voor de voorste rand van het douchezitje uit - De beugels worden symmetrisch geplaatst met een tussenafstand van 60 – 70 cm	JA	NEEN
Hoe hoog is het zitvlak van het toilet? - Het toilet inclusief toiletbril heeft een hoogte van 50 cm Andere richtlijnen m.b.t. het toilet: - Een verlengde toiletpot maakt het makkelijker om een zijwaartse transfer vanuit de rolstoel naar het toilet uit te voeren - Voor de toiletpot is een vrije ruimte van minimum 120 cm - Minimum aan één zijde van het toilet is een vrije ruimte van 90 cm voorzien om een zijdelingse transfer te kunnen uitvoeren - Tussen toilet en wastafel is er een vrije doorgang van minstens 90 cm - Vrije circulatieruimte van 150 cm diameter		cm
Zijn er handgrepen voorzien aan beide zijden van het toilet? - De beugels steken minimum 20 cm voor (en achter) de voorste rand van de toiletpot uit - De beugels worden symmetrisch geplaatst met een tussenafstand van 60 – 70 cm	JA	NEEN
Zijn er bijzondere voorzieningen in de sanitaire ruimte zoals douchestoel, alarm ... ? Indien ja: welke? - Douchezitje: opklapbaar of afneembaar en geplaatst op een hoogte van 50 cm - Het douchezitje is minimum 40 x 45 cm - Aan minstens één zijde van het zitje is een vrije ruimte van 90 cm om de transfer mogelijk te maken - Voor het zitje is een opstelruimte van 120 cm Andere richtlijnen m.b.t. badkamerruimte: - Minstens 2,35 x 2,40 meter - Vrije draairuimte met een diameter van minimum 150 cm - Extra platte en voldoende grote (diepe) wastafel: onderrijdbaar met een hoogte van minimum 70 cm, een breedte van minimum 90 cm en een diepte van minimum 60 cm - Spiegel: onderrand op een maximumhoogte van 90 cm en bovenrand op een hoogte van minimum 200 cm - Zie richtlijnen m.b.t. het toilet	JA	NEEN

KANTINE OF RESTAURANT		
Hoe breed is de ingang van de kantine of het restaurant? - Doorgangsbreedte enkele deur: minimum 90 cm - Doorgangsbreedte dubbele deur: minimum één deur 90 cm breed - Voor en achter de deur: vrije opstelruimte van 50 cm + draairuimte van 150 cm diameter		cm
Is de ingang van de kantine of het restaurant drempelvrij? - Drempels zijn maximum twee cm en afgeschuind - Een niveauverschil tot en met 18 cm wordt zowel binnen als buiten overbrugd met minstens een helling - Niveauverschillen van meer dan 18 cm worden overbrugd, ofwel met een trap in combinatie met een helling, ofwel met een trap in combinatie met een lift, ofwel met een helling in combinatie met een lift	JA	NEEN
Is het meubilair makkelijk te verplaatsen? - Voldoende vrije doorgang tussen het meubilair - Op verschillende plaatsen: circulatieruimte van minimum 150 cm diameter - Vrije doorgangsbreedte van de looproute is minstens 150 cm en bij frequent gebruik minstens 180 cm Andere richtlijnen m.b.t. meubilair: - Tafel: onderrijdbaar met een hoogte van 70 cm, een breedte van 90 cm en een diepte van 60 cm	JA	NEEN
Is er een bereikbaar en aangepast toilet aanwezig?	JA	NEEN
KAMPWINKEL OF SUPERMARKT		
Hoe breed is de ingang van de kampwinkel of supermarkt? (zie richtlijnen bij 'kantine of restaurant')		cm
Is de ingang van de kampwinkel of supermarkt drempelvrij? (zie richtlijnen bij 'kantine of restaurant')	JA	NEEN
EXTRA: ZWEMBAD		
Is er een lift aanwezig aan het zwembad?	JA	NEEN
Zo neen: is er een aflopende bodem en zwembad rolstoel?	JA	NEEN

Een caravan of een camper/mobilhome

De keuze voor een mobilhome of caravan hangt af van jouw persoonlijke voorkeur en ook van jouw manier van reizen. Een mobilhome wordt hoofdzakelijk gebruikt om rond te reizen, terwijl een caravan meer gebruikt wordt om een langere tijd op een vaste plaats te staan. Wie dus op een camping wil staan, kan dus beter een caravan gebruiken. Wie voortdurend wil rondtrekken –en rijden, gebruikt best een mobilhome.

Wel wordt gehoord dat er aan een mobilhome een nadeel kan gekoppeld worden als u kleine stadjes wil bezoeken (naar doorgangsmogelijkheden). Zo kan een caravan losgekoppeld worden van de wagen.

Algemene informatie, met praktische tips

Opgelet! (reglementering volgens GOCA - GROEPERING VAN ERKENDE ONDERNEMINGEN VOOR AUTOKEURING EN RIJBEWIJS)

- Het rijbewijs B laat toe een aanhangwagen te trekken met een Maximaal Toegelaten Massa (M.T.M.) tot 750 kg.
- Als de M.T.M. van de aanhangwagen meer bedraagt dan 750 kg, volstaat rijbewijs B op voorwaarde dat de M.T.M. van het samenstel niet meer dan 3,5T bedraagt.
- Als de M.T.M. van het samenstel meer bedraagt dan 3,5T, maar 4250 kg niet overschrijdt, wordt de "code 96" op het rijbewijs vereist, hetgeen je verkrijgt na het volgen van een praktijkopleiding en het afleggen van een praktijkexamen.
- Rijbewijs B+E is vereist voor samenstellen van voertuigen bestaande uit een trekkend voertuig van de categorie B en een aanhangwagen of oplegger met een maximaal toegelaten massa van ten hoogste 3.500 kg. Indien je wil rijden met een aanhangwagen met een M.T.M. hoger dan 3.500 kg, op voorwaarde dat de M.T.M. van het samenstel niet meer bedraagt dan 12.000 kg, dan dien je in het bezit te zijn van rijbewijs C1+E.
- Voor een mobilhome gelden volgende regels: wanneer de MTM niet meer weegt dan 3500 kg is een rijbewijs B voldoende. Wanneer de MTM van de mobilhome meer is dan 3500 kg en maximum acht plaatsen heeft, moet je in het bezit zijn van een rijbewijs C met een geldig attest van een medisch onderzoek.

Wanneer u een lichamelijke beperking heeft of een verandering van de lichamelijke toestand, vindt een medisch onderzoek plaats bij het CARA (Centrum voor rijgeschiktheid en voertuigaanpassing). Verder moet u voor zowel een B, BE als C-rijbewijs een rijgeschiktheidsattest leveren.

Meer informatie over CARA kan u terugvinden op:

- <http://www.vias.be/nl/particulieren/cara/>

Een belangrijk aandachtspunt voor elektronische rolstoelgebruikers is de volgende:

- Hou voldoende rekening met de batterijduur van uw rolstoel. Zorg er steeds voor dat uw rolstoel voldoende opgeladen is. In de caravan of mobilhome kan het aangeraden zijn om een verlengkabel te voorzien om uw rolstoel op te laden, wanneer dit nodig blijkt te zijn.

Een mobilhome huren

Borinrent is een Belgische firma waar u een aangepaste mobilhome kan huren. De mobilhome is aangepast voor een manuele rolstoel. Deze mobilhome kan enkel gebruikt worden als passagier en kan niet zelf bestuurd worden. Voor elektronische rolstoelgebruikers is deze mobilhome niet geschikt.

- info@borinrent.be
- [015/ 31 35 19](tel:015313519)
- www.borinrent.be
- Mechelsesteenweg 86, Rumst (2840)

Voor de actieve rolstoelgebruiker is er de LMC Explorer Comfort 745 (Camper). Dit type Camper wordt verhuurd door Move all the way. Tevens is er een automatische transmissie aanwezig, alsook gas –en rem aan het stuur voor het zelfstandig kunnen besturen.

- tania@movealltheway.be
- <http://www.movealltheway.com/>
- Vanneste Verweestraat 17, Deerlijk (8540)

In Nederland kan u onder andere terecht bij Stichting On Wheels. Deze stichting verhuurt aangepaste vervoer –en kampeermiddelen aan kinderen, volwassenen en ouderen met een beperking.

Al de mobilhomes van Stichting On Wheels zijn volledig aangepast en geschikt voor manuele en elektrische rolstoelen. Ze beschikken over een lift, een tillift voor de transfer en een hoog/laag bed. De rolstoelgebruiker kan naast de bestuurder plaatsnemen.

- www.stichtingonwheels.nl

Bij Bencia Campers uit Enschede kan je aangepaste mobilhomes huren en aankopen. U als rolstoelgebruiker kan zelf rondrijden door een aanpassing met extra handgas en handrem.

- www.benica.com

Een mobilhome kopen

Bij MEES (Lochristi) kan u een mobilhome op maat bouwen of een bestaande mobilhome aanpassen.

- <http://mees.be/nl/campercenter/>

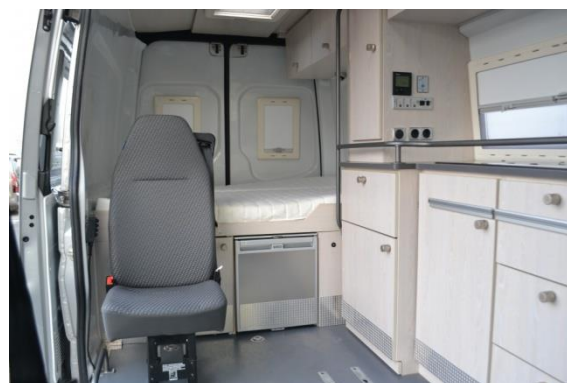
Bij CamperBouwNederland kan u een mobilhome op “maat” laten maken.

- <https://www.cascocamperbouw.nl/casco-camper/>

Een algemene website voor het huren en/of kopen van een mobilhome of het aanpassen (per regio onderverdeeld) van een bestaande mobilhome is terug te vinden op

- <http://www.campersite.be/index.php>

Voorbeeldfoto's van een rolstoeltoegankelijke camper

Voorbeeldfoto's van een rolstoeltoegankelijke caravan

Mobitwin, vroeger Minder Mobielen Centrale (MMC)

Dit is een dienstverlening aangeboden door de gemeente, het OCMW of een andere organisatie. Het doel van Mobitwin is om verplaatsingsmogelijkheden aan te bieden aan mensen met een laag inkomen en/of een beperkte mobiliteit. Deze dienstverlening zorgt ervoor dat mensen uit hun sociaal isolement gehaald worden. De populatie zijn oudere mensen, mensen met een beperking, mensen met een laag inkomen die geen wagen hebben en zich geen taxi kunnen veroorloven.

De ritten die aangevraagd worden, zijn vaak voor familiebezoeken, een kappersbezoek, een bezoek aan de dokter of voor administratieve zaken naar het gemeentehuis.

Vervoer voor wie?

Wanneer u voldoet aan volgende voorwaarden:

- U kan geen verplaatsingen doen zonder een gewone rolstoel, elektronische rolstoel, scooter, ...
- U kan niet zelfstandig in en uit een gewone auto stappen.
- U kan geen gebruik maken van het openbaar vervoer en enkel in de rolstoel vervoerd worden. Deze beperkte of permanente beperking dient gestaafd te worden met een attest door de dokter.
- U heeft geen eigen wagen of u kan er tijdelijk geen gebruik van maken. De reden daarvan wordt bewezen met een attest van een dokter.

Hoe reserveren?

Een rit bij Mobitwin kan u aanvragen per e-mail, fax, telefoon of persoonlijk bij de MMC. De aanvraag gebeurt ten laatste 2 werkdagen en ten vroegste 4 weken op voorhand.

Bij de aanvraag zijn volgende gegevens belangrijk:

- Naam, telefoon en adres van afhaling
- Datum en uur van vertrek
- Adres van bestemming
- Datum en uur van terugrit
- Aantal begeleiders
- Gebruik van gewone rolstoel, elektronische rolstoel of een scooter

Via onderstaande website kan u de dichtstbijzijnde Minder Mobielen Centrale opzoeken:

- <https://www.mobitwin.be/nl/waar-vind-ik-een-centrale/>

Voor de uitgebreide informatiebrochure kan u terecht op volgende website:

- <https://www.mobitwin.be/nl/>

Ik wil een auto huren op mijn vakantiebestemming?

Opmerking: Uit ervaring van rolstoelgebruikers is waar te nemen dat het huren van een aangepaste auto op uw vakantiebestemming zeer moeilijk is. In veel landen zijn er geen aangepaste wagens te vinden. In Amerika is dit wel toegankelijker. Kijk en vraag goed na of dit mogelijk is op uw bestemming. Natuurlijk kan u wel steeds wagens huren die kunnen ingeschakeld voor u als passagier.

Checklist vervoer per huurwagen

Vragen aan de reiziger

- Kunt u staan, stappen en/of trappen doen? Indien ja, hoe lang kunt u staan? Hoe ver kunt u stappen? Hoeveel treden kunt u doen?
- Indien u een rolstoel gebruikt:
 - ✓ Is het een manuele of een elektrische?
 - ✓ Afmetingen van de rolstoel?
 - ✓ Afmetingen indien samengevouwen?
- Kunt u de transfer van de rolstoel naar de autostoel zelfstandig maken of heeft u hier assistentie bij nodig?
- Gebruikt u andere hulpmiddelen die u wenst mee te nemen in de wagen?
- Wenst u een bepaald type wagen of een wagen met bepaalde kenmerken?
 - ✓ automatische transmissie
 - ✓ stuurbeheersing
 - ✓ airconditioning
 - ✓ extra kofferruimte, dakbox of faciliteiten die het laden vergemakkelijken zoals een wagen met de derde of vijfde deur als koffer of een stationcar
 - ✓ auto met twee deuren (grotere deuren om makkelijker in te stappen of de rolstoel in te laden)
- Wenst u handcontrole aan het stuur voor het bedienen van de versnellingen en de remmen? Indien ja, bent u rechts- of linkshandig? Bent u een bepaald systeem gewoon?

Vragen aan de aanbieder

- Biedt u wagens aan met specifieke kenmerken zoals:
 - ✓ automatische transmissie
 - ✓ stuurbeheersing
 - ✓ airconditioning
 - ✓ extra kofferruimte, dakbox of faciliteiten die het laden vergemakkelijken zoals een wagen met de derde of vijfde deur als koffer of een stationcar
 - ✓ auto met twee deuren (grotere deuren om makkelijker in te stappen of de rolstoel in te laden)
- Biedt u wagens aan met handcontrole aan het stuur voor het bedienen van de versnellingen en de remmen?
- Op welke locatie is dit beschikbaar? Wat is de extra kost om dit naar een andere locatie te laten overbrengen?
- Is dit besturingssysteem geïntegreerd in de wagen of wordt het er specifiek voor de klant op geplaatst?
- Kan de klant zijn eigen besturingssysteem op het stuur plaatsen?
- Om welk type handcontrole gaat het?
- Is er een extra kost om dit systeem te plaatsen?
- Wat zijn de extra kosten voor een one-way verhuring in dit geval?
- Hoeveel tijd op voorhand moet dit aangevraagd worden?
- Zijn er beperkingen betreffende het besturen van de wagen door een persoon met een beperkte mobiliteit?
- Zijn een kredietkaart en rijbewijs van de bestuurder met beperkte mobiliteit voldoende?

Reizen met een cruise

Checklist reis per cruiseschip

Vragen aan de reiziger

- Reist u samen met een begeleider of reist u alleen?
- Kunt u doorheen de hele cruisehaven stappen of verplaatst u zich hierbij in een rolstoel? Duwt u deze zelfstandig voort of heeft u hier assistentie bij nodig?
 - ✓ Indien u een manuele rolstoel meeneemt, wat zijn de afmetingen en het gewicht ervan? Kan de rolstoel dichtplooien?
 - ✓ Indien u een elektrische rolstoel meeneemt, welk type batterij heeft deze? Een 'dry cell' of een 'wet cell' batterij? Wat zijn de afmetingen en het gewicht van uw rolstoel?
- Bij welke onderdelen heeft u assistentie nodig? Welke vorm van assistentie?
 - ✓ Verplaatsing en hulp met bagage tussen de parking of het aankomstpunt en de incheckbalie?
 - ✓ Verplaatsing tussen de incheckbalie en de vertrekplaats?
 - ✓ Aan en van boord gaan van het schip?
- Heeft u assistentie nodig aan boord? Kunt u dit omschrijven?
- Indien u assistentie nodig heeft bij uw persoonlijke zorg, kunt u dan bevestigen dat er een begeleider met u meereist?
- Wenst u specifieke aanpassingen in uw kajuit en badkamer? Steunbaren, inrijdbare douche, douchestoel, verhoogd toilet, bed op bepaalde hoogte, stoel met armleuningen, enzovoort.
- Bent u in staat met een touringcar te reizen voor excursies en transport van en naar luchthavens? Of wenst u een taxi?

Vragen aan cruiserederijen

- Zijn er aangepaste toegankelijke kajuiten voor rolstoelgebruikers of personen met een beperkte mobiliteit? Indien ja, kunt u de kajuitnummers, de locatie en de afstand tot de dichtstbijzijnde lift doorgeven? Graag beschikbaarheid voor volgende data: ...
- Kunt u volgende details over de kajuit geven?
 - ✓ Oppervlakte kajuit?
 - ✓ Oppervlakte badkamer/toilet?
 - ✓ Breedte van de kajuitdeur?
 - ✓ Breedte van de badkamerdeur?
 - ✓ Zijn er drempels? Hoe hoog?
 - ✓ Opent de badkamerdeur binnenwaarts of buitenwaarts?
 - ✓ Zijn er steunbaren voorzien aan het toilet en bad/douche?
 - ✓ Is de douche rolstoeltoegankelijk (geen drempel om in te stappen of in te rijden)?
 - ✓ Is er een douchestoel of kan er een stoel voorzien worden?
 - ✓ Zijn er hefboomkranen aan de lavabo?
- Kan er een plannetje voorzien worden met de afmetingen van de kajuit en de breedte van de gangen buiten de kajuit?
- Zijn er toegankelijke publieke toiletten aan boord? Indien ja, graag locatie, afmetingen, deurbreedte en andere faciliteiten zoals steunbaren.
- Kunt u de afmetingen en breedte van liften en doorgangen doorgeven?
- Zijn alle passagierszones bereikbaar met de lift? Indien niet, over welke zones gaat het dan en hoe zijn deze wel bereikbaar? Indien er trappen zijn, hoeveel zijn er dan en wat zijn de afmetingen van de treden? Zijn er zware deuren?
- Kunt u de procedure betreffende het inschepen van passagiers met een rolstoel of beperkte mobiliteit doorgeven? Is er een gescheiden inschepingsmoment? Zijn er kruiers om te helpen met de bagage?
- Indien er een platform of hulpschip wordt gebruikt voor het aan land gaan, hoe gaat dit in zijn werk? Is dit toegankelijk voor rolstoelen en personen met een beperkte mobiliteit? Is er hierbij assistentie voorzien?
- Aanvaardt de rederij elektrische rolstoelen aan boord? Zijn er beperkingen rond het gebruik ervan in bepaalde aanleghavens? Wat is de gebruikte voltage aan boord?
- Zijn er beperkingen betreffende hulpmiddelen of andere benodigdheden die mogen meegebracht worden aan boord?
- Zijn er hulpmiddelen te huur aan boord? Bijvoorbeeld toiletverhoger, badstoel, douchestoel, antislipmat, stok, krukken, rolstoel, looprekje, enzovoort?
- Wat is het beleid betreffende assistentie verleend door de bemanning van het schip?
- Zijn er medische gegevens waarover u wenst te beschikken? Indien ja, kunt u een formulier doorsturen dat kan ingevuld worden door de klant of zijn arts?
- Zijn er faciliteiten aan boord voor dialyse? Sommige schepen bieden dit aan. Indien niet, mag er een draagbare dialyse-uitrusting meegebracht worden?

Vorbereiding van uw vakantie

Een lichamelijke beperking, wil niet automatisch betekenen dat u uw reisdromen moet opbergen.

Wanneer u wil reizen, dan dient u immers wel wat meer voorbereidingswerk uit te voeren. Onderstaande punten vormen een leidraad doorheen het plannen van uw reisbestemming. Deze punten werden aangehaald door lotgenoten/mederevalidanten.

Vorbereidingsplan bij het boeken van een reis

Naar waar gaat de reis?

- Verzamel op voorhand zoveel mogelijk gedetailleerde informatie over uw vakantiebestemming.
 - ✓ Verlies niet uit het oog dat alle aspecten van uw vakantie belangrijk kunnen zijn. Er heeft niemand zin om zijn vakantie door te brengen binnen 4 muren van uw verblijfplaats. Daarom is het belangrijk om vooraf na te gaan of er geschikte activiteiten, bezienswaardigheden of attracties zijn in de buurt. Vragen die u zich kan stellen zijn: Kan ik ergens lekker gaan eten in de omgeving? Is er aangepast vervoer waarmee ik alles kan bereiken?
- Wie goed voorbereid is, zal wellicht minder ongemakken ondervinden bij onverwachte gebeurtenissen.
 - ✓ Op voorhand kan u nagaan of er een hersteldienst of een verhuurdienst van hulpmiddelen in buurt is. Als u over elektrische hulpmiddelen beschikt, controleer dan zeker ook de netspanning als deze dezelfde is als thuis. Neem daarnaast ook het zekere voor het onzekere en informeer u wat er gebeurt in een noodsituatie: hoe kan ik hulp inroepen en hoe verloopt een eventuele evacuatie?

Boeken

- Boek tijdig
 - ✓ Aangepaste vakantieverblijven zijn vaak nog sneller volgeboekt dan reguliere kamers. Hetzelfde geldt voor groepsvakanties.
- Regel ik mijn vakantie zelf of laat ik mij bijstaan door een reisbureau?
 - ✓ Sommige reisbureaus zijn gespecialiseerd in vakanties voor mensen met een beperking. Toch kan u een reis boeken bij een gewoon reisbureau. Toch blijkt dat deze laatste groep minder ervaring heeft met het toegankelijkheidsthema. Daarom is het belangrijk dat u op voorhand uitgebreid uw noden en wensen bespreekt. Welke afmeting heeft mijn rolstoel? Kan ik nog korte afstanden stappen? Gebruik ik hulpmiddelen? Neem ik medicatie? Heb ik medische verzorging nodig? ...

- Ga ik alleen op reis of komt er iemand mee?
 - ✓ Belangrijk in kader van uw keuze voor verblijf, transport en activiteiten en voor het regelen van eventuele zorg of assistentie.

Betrouwbare contactpersoon

- Neem op voorhand steeds contact op met iemand ter plaatse.
 - ✓ U kan best niet zomaar voortgaan op de ervaringen van een andere reiziger met een beperking. Iedere reiziger heeft andere noden en heeft andere behoeften. Of iets al dan niet toegankelijk wordt bevonden, is voor een groot deel afhankelijk van de persoon zelf. Alles hangt af van uw eigen reissituatie en noden en wensen.
- Waak erover dat u steeds met iemand correspondeert die het vakantieverblijf persoonlijk heeft gezien.
 - ✓ Een bediende bij een centrale reserveringsdienst van een hotelketen is vaak niet voldoende op de hoogte van de werkelijke situatie. Vraag desnoods naar iemand van de logistieke dienst of pols of de contactpersoon eerst zelf een kijkje wil gaan nemen.
- Gebruik open vragen in plaats van ja-nee-vragen.
 - ✓ Zelfs de meest welwillende hoteluitbater, campinggerant of baliebediende heeft immers de neiging om het meest wenselijke antwoord te geven. Met open vragen kan je dit vermijden.
 - ✓ Dus NIET: “zijn er treden of trapjes op weg naar de badkamer?”.
 - ✓ Maar WEL: “kan u de weg van aan de voordeur tot in de badkamer beschrijven?”

Cijfertjes

Niet iedereen kan zich voorstellen welke praktische gevolgen uw beperking met zich meebrengt. Zonder uw hele medische dossier door te sturen, kan u toch zeer specifieke informatie doorgeven.

- Meet na hoe breed en hoe lang uw rolstoel is. Voor de zekerheid doe er aan elke kant 10 cm bij om goed te kunnen manoeuvreren. Zo kan men ter plaatste nagaan of uw rolstoel bv. door de deuropening of in de lift past.
- Gebruikt u een tilsysteem (“actieve tillift/passieve tillift”), dan is de vrije ruimte onder het bed belangrijk. U kan volgende richtlijnen nemen: minimaal 10 cm hoogte en 80 cm breedte.
- Soms zal alleen de luxekamer aan je vereisten beantwoorden. Vraag best even na of u daarvoor ook een meerprijs moet betalen.

Zwart op wit

Er wordt steeds aangeraden om de aanbieder in kwestie op voorhand te contacteren. U kan hen bijvoorbeeld even opbellen om uw situatie te schetsen en te melden dat u wat vragen per mail of per post zal versturen. Wanneer u uw vragen schriftelijk stelt, heeft dit immers verschillende voordelen:

- De kans verkleint dat je iets vergeet.
- De baliemedewerker krijgt meer tijd om een ernstig antwoord te zoeken (bv. iets daadwerkelijk te meten of na te vragen).
- U krijgt gewoonlijk een schriftelijk antwoord terug en dus een bewijs toegestuurd.

Wanneer u toch enkel telefonisch contact heeft met de aanbieder, is het aan te raden om de gemaakte afspraken (telefonisch) kort te formuleren in een mail en deze door te sturen naar de aanbieder. Op die manier heeft u ook terug het bewijs van de afspraken.

Om misverstanden te voorkomen is het aangeraden om deze gemaakte afspraken en bevestigingen op papier bij te hebben als u reist (bij voorkeur in je handbagage om verlies te voorkomen).

Ter plaatse: de diplomatieke weg

- Ondanks een grondige voorbereiding, kan het altijd voorvallen dat er zich onaangename verrassingen voordoen tijdens uw reis. Daarnaast moet er zeker rekening mee gehouden worden dat u zelden hetzelfde comfort aangeboden krijgt als thuis. Met overleg en diplomatie komt u vaak een eind ver, maar dat betekent niet dat u geen rechten heeft. Wanneer een afspraak niet wordt nagekomen, heeft u recht op een evenwaardig alternatief.

Terug thuis

- Mail uw reiservaringen en tips naar info@toegankelijkreizen.be of naar uw reisorganisatie. Uw tips kunnen andere reizigers met een beperking misschien op goede ideeën brengen.

Vlaams label voor toegankelijk toerisme (Toerisme Vlaanderen)

Vakantieverblijven, bezoekerscentra of toeristische infokantoren in Vlaanderen kunnen een beschermd toegankelijkheidslabel behalen.

Het voordeel van zo een betrouwbaar toegankelijkheidslabel is dat u in één oogopslag kan zien, waaraan u zich mag/kan verwachten. Dit heeft u een zeker gevoel van veiligheid, tijdens het boeken van een vakantie of uitstap.

Het uitreiken van een toegankelijkheidslabel gebeurt enkel na opmetingen ter plaatse. Een speciaal hiervoor opgerichte labelcommissie, met vertegenwoordigers van de handicapbeweging en van de toeristische sector, beslist dan uiteindelijk welk label aan een gebouw wordt toegekend of welke voorwaarden eerst nog vervuld moeten worden. De uitreiking gebeurt door Toerisme Vlaanderen na een grondige controle ter plaatse van de Toegankelijk Vlaanderen methode (afgekort als Toevla).

Het label A+

- Betekent dat het gebouw positief (+) scoort op volgende 14 items (*). Het voldoet aan strenge toegankelijkheidsnormen en is **op comfortabele en zelfstandige wijze toegankelijk**.

(*) Voor het toegankelijkheidslabel wordt bij een hotel, gastenkamer, vakantiewoning, jeugdverblijf of vakantiecentrum gelet op het **toegangspad** vanaf de openbare weg, de **ingang** en het **onthaal**, het gemeenschappelijk **toilet**, het **restaurant** of de **eetzaal** en de **slaapkamer** met bijbehorende **badkamer**. Bij een groepsaccommodatie wordt ook de **multifunctionele ruimte** onder de loep genomen. Voor een kampeerverblijf wordt gekeken naar de **parking** met toegangspad, de ingang en onthaal en het **sanitaire blok**. Bij infokantoren en bezoekerscentra worden naast het toegangspad en de ingang ook de **balie**, **informatiedragers** en **belevingstoestellen** bekeken. Het toilet van een infokantoor nemen we niet mee in de beoordeling voor het label, omdat hier de basisfunctie het verschaffen van toeristische informatie is. Uiteraard worden voor alle gebouwen ook de **routes** tussen deze onderdelen bekeken.

Het label A

- Betekent dat we het gebouw als **basistoegankelijk** beschouwen. Voor de meeste mensen met een beperkte mobiliteit is dit bruikbaar, maar mogelijk is extra inspanning of een helper nodig. Het is zeker aan te raden om na te lezen waarom er geen + is gehaald.

Op weg met een aangepaste fiets, handbike of ligfiets

Revalidanten die in het bezit zijn van een aangepaste fiets, handbike of ligfiets, kunnen kiezen om een zogezegde fietsvakantie/weekend te plannen. Doorheen Vlaanderen zijn er verschillende fietsroutes of knooppuntroutes beschikbaar. Via onderstaande website kan u zelf uw fietsroute samenstellen of kan u per regio/provincie kiezen wat voor fietsroute u wenst.

- <https://www.vlaanderen-fietsland.be/>

Voor revalidanten die interesse hebben om Zeeland te bezichtigen met de fiets, kunnen terecht op onderstaande website.

- <https://www.vvvzeeland.nl/nl/zien-en-doen/fietsen/>

Een uitstap naar de Belgische Kust

Routekaarten voor de zee

Via onderstaande website kan u meer informatie vinden over toegankelijke routes van de kusttram naar het strand. Onder de rubriek “download de routekaarten”, vindt u het traject terug van de tramhalte naar het strand. Volgende kustgemeenten zijn hierin opgenomen: Blankenberge, Bredene, Koksijde, Middelkerke, Nieuwpoort en Oostende.

- <http://www.inter.vlaanderen/aanbod/publicaties/publicaties-toerisme>

Navigeer en parkeer

Wanneer u ervoor kiest om met de wagen naar de Belgische kust te gaan, kan u via onderstaande website kijken waar er voorbehouden parkeerplaatsen zijn. U kan de plaats opzoeken waar u zich wil begeven en dan wordt de dichtstbijzijnde parking (rolstoel) aangeboden. Daarnaast wordt het adres weergegeven, waardoor u er rechtstreeks kan naar navigeren. Deze website biedt ook parkeermogelijkheden aan buiten de kust, wel beperkt tot de regio West-Vlaanderen.

- <http://www.navigeerenparkeer.be/>

Beter toegankelijke restaurants en cafés aan de Kust

Wanneer u een uitstap plant naar de Belgische Kust, kan u via onderstaande website terecht voor de betere toegankelijke restaurants en cafés aan de Kust. Onder de rubriek “publicaties”, kan u terecht voor alle nodige informatie die voorhanden is over dat restaurant of die bar. Volgende kustgemeenten hebben hun publicatie: Blankenberge, Bredene en De Haan – Wenduine, De Panne, Knokke-Heist, Koksijde – Oostduinkerke, Middelkerke – Westende, Nieuwpoort, Oostende en Zeebrugge.

Op elke pagina vindt u één zaak terug. Belangrijke meetgegevens en hun scores zijn opgenomen, samen met een detailfoto van het aangepast sanitair. Telkens wordt dit ondersteund met volgende legende:

	toegankelijk
	toegankelijk met hulp
	dit is een knelpunt
nvt	niet van toepassing

- <http://www.inter.vlaanderen/aanbod/publicaties/publicaties-toerisme>

Checklist klantengesprek

- Aan de hand van deze checklist (met betrekking tot uw beperking en uw functioneren) zou in theorie niks over het hoofd mogen gezien worden, betreffende de noden van de reiziger tijdens zijn reis. Dit is een checklist die de organisator van uw reis kan raadplegen. Bij het boeken van uw reis, kan u altijd deze checklist meenemen en samen met de reisorganisatie doornemen.

Specifieke vragen naar noden en behoeften van de reiziger

- Kunt u omschrijven wat uw beperking precies inhoudt?
- Kunt u rechtop staan? Zelfstandig of met de hulp van een begeleider of een hulpmiddel? Hoe lang kunt u rechtstaan?
- Kunt u stappen? Zelfstandig of met de hulp van een begeleider of een hulpmiddel? Hoe ver en hoe lang kunt u stappen?
- Kunt u trappen op- en afstappen? Zelfstandig of met de hulp van een begeleider of een hulpmiddel? Hoeveel treden kunt u op- en/of afdalen?
- Welke transfers kunt u uitvoeren? Zelfstandig of met de hulp van een begeleider of een hulpmiddel?
- Heeft u andere problemen ten gevolge van uw beperkte mobiliteit die uw reis kunnen beïnvloeden, bv. evenwichtsproblemen.
- Gebruikt u hulpmiddelen? Welke wenst u mee te nemen op reis? Kunt u de afmetingen en het gewicht van deze hulpmiddelen doorgeven?
- Wenst u een manuele rolstoel mee te nemen? Kunt u de afmetingen en het gewicht doorgeven? Is de rolstoel opvouwbaar of niet? Kunt u zichzelf voortduwen met de rolstoel?
- Wenst u een elektrische rolstoel of scooter mee te nemen? Kunt u de afmetingen en het gewicht doorgeven? Welk type batterij heeft deze rolstoel (dry / wet / verzegeld / oplaadmethode / uitneembaar)?
- Wenst u medicatie mee aan boord te nemen tijdens het transport? Welke medicatie? Welke benodigdheden?
- Hebt u specifieke eisen of vragen betreffende toegankelijkheid?
- Hebt u specifieke eisen of vragen betreffende andere diensten? Dieet, het dragen van bagage, begeleiding, persoonlijke zorg, ...

Checklist rolstoeltoegankelijke verblijven

Belangrijkste normen

Let wel: het betreft hier slechts algemene normen. Voor bepaalde revalidanten zal de norm misschien wat lager of net nog een stukje hoger liggen. De revalidant kan nog altijd het beste inschatten wat voor hem of haar geschikt is.

Tip: Meet even na hoe breed en hoe lang de rolstoel is. Tel er aan elke kant 10 cm bij om goed te kunnen manoeuvreren. Zo kan men ter plaatse nagaan of de rolstoel bv. door de deuropeningen of in de lift past.

Algemeen

- Let erop dat ‘**de keten van toegankelijkheid**’ goed zit. Daarmee bedoelen we dat niet alleen de ruimtes apart toegankelijk moeten zijn, maar ook de verbindingswegen tussen de verschillende ruimtes. Een perfect aangepast toilet dat enkel bereikbaar is via een trap heeft bv. geen enkele zin.
- **Deuren en doorgangen:** overal minstens 90 cm breed.
- **Deuren:** 50 cm opstelruimte aan de zijde van de klink zodat een rolstoelgebruiker de deur niet tegen zich aan trekt en dus zelfstandig kan openen.
- **Helling:** 5 tot maximum 10%, afhankelijk van de lengte van het hellend vlak.
- **Circulatieruimte:** in elke ruimte is er een vrije draaicirkel van 150 cm diameter, zodat een rolstoelgebruiker comfortabel kan manoeuvreren met de rolstoel.
- **Lift:** minstens 110 cm breed, 140 cm diep. De liftknoppen hangen best op een hoogte tussen 90 en 120 cm.
- **Tafel:** vrije hoogte 70 cm, diepte 60 cm en breedte 90 cm. Tafels met een centrale poot zijn dus meestal af te raden, want dan kan een rolstoelgebruiker er niet voldoende diep onder rijden.

Slaapkamer

- **Onder het bed:** vrije ruimte van minimaal 10 cm hoogte en 80 cm breedte (dit is nodig wanneer de revalidant een tilsysteem of een ‘stalen verpleegster’ gebruikt om de transfer te maken van de rolstoel naar het bed).
- **Hoogte bed:** de bovenkant van de matras bevindt zich op een hoogte tussen 46 cm tot 54 cm. (Een boxspringbed blijkt vaak te hoog om een vlotte transfer te kunnen maken van de rolstoel naar het bed.)
- **Naast het bed:** vrije circulatieruimte van 150 cm, om vlot te manoeuvreren en om de transfer naar het bed te kunnen maken.

Badkamer

- **Inrijdbare douche:** drempel maximum 2 cm, douchezitje met steunbeugel of douche(rol)stoel met armleuningen.
- **Opstelruimte naast een toilet of douchezit:** 90 cm (voor een zijwaartse transfer).
- **Opstelruimte voor een toilet of douchezit:** 120 cm (voor een voorwaartse transfer).
→ Vraag na bij de revalidant of die liefst een voorwaartse of zijwaartse transfer maakt, sommige personen kunnen dit niet allebei.
- **Hoogte douchezit:** de bovenkant van het douchezitje bevindt zich op een hoogte tussen 46 cm tot 54 cm.
- **Wastafel:** vrije hoogte 70 cm, diepte 40 cm en breedte 90 cm, zodat een rolstoelgebruiker de wastafel vlot kan gebruiken.

Specifieke info met betrekking tot de toegankelijkheid van het verblijf

Ingang van het gebouw

1. Is er aan de ingang van het gebouw een trap of drempel (2 cm of meer)?
 - ☐ Hoeveel treden heeft de trap of hoe hoog is de drempel?
 - ☐ Is er een hellend vlak om de trap of de drempel te overbruggen?
2. Hoe breed is de deuropening aan de ingang van het gebouw? (te meten aan de binnenkant van de deurstijlen; in geval van een dubbele deur: te meten met beide deuren open!)
3. Is er een bel voor wie hulp nodig heeft bij het binnenkomen?
4. Is de toegankelijke ingang 24/24 open?
5. Is er 24/24u bemanning aan de receptie?

Route van de ingang naar de aangepaste kamer

1. Op welke verdieping liggen de aangepaste kamers?
2. Indien op de gelijkvloerse verdieping: is de route naar de aangepaste kamers drempelvrij of hoeveel treden/drempels zijn er en hoe hoog zijn die?
3. Indien niet gelegen op de gelijkvloerse verdieping: is er een lift voorzien?
 - ☐ Hoe breed is de opening van de liftdeur (gemeten aan de binnenkant van de deur)?
 - ☐ Hoe breed en hoe diep is deze lift?
 - ☐ Zijn de liftknoppen gemakkelijk bereikbaar vanuit zittende positie?

Aangepaste kamer

Tip: vraag altijd (indien mogelijk) een duidelijk grondplannetje (mét afmetingen) van de kamer, samen met enkele verduidelijkende foto's.

1. Hoeveel aangepaste kamers zijn er voor personen met een mobiele beperking?
2. Hoe breed is de deuropening van de kamer (te meten aan de binnenkant van de deurstijlen)?
3. Staan er bepaalde meubels in de kamer die in de weg kunnen staan voor een rolstoelgebruiker en die moeilijk verplaatst kunnen worden?
4. Hoeveel vrije ruimte is er naast het bed (ruimste zijde)?
5. Op welke hoogte bevindt zich de bovenkant van de matras?
6. Hoeveel vrije ruimte is er onder het bed (om bv. een 'stalen verpleegster' te plaatsen)?
7. Zijn er kamers die aangepast zijn voor mensen met een allergie (antiallergische matras, gordijnen, tapijt)?

Badkamer bij de aangepaste kamer

Tip: vraag altijd een duidelijk grondplannetje (mét afmetingen en indien mogelijk) van de badkamer, samen met enkele verduidelijkende foto's van douche, bad, toilet, lavabo...

1. Hoe breed is de ingang van de badkamer (gemeten aan de binnenkant van de deurstijl)?
 2. Is er een douche?
 - ☐ Is het doucheoppervlak gelijklopend met de vloer (vlakke vloer) of gaat het over een instaddouche met douchebak?
 - ☐ Zijn er handgrepen/steunbeugels in de douche?
 - ☐ Is er een douchezitje en zo ja, welke afmetingen heeft het?
 3. Is er een bad?
 - ☐ Hoe hoog is het bad?
 - ☐ Zijn er steunbeugels bij het bad?
 - ☐ Is er een zitbankje bij het bad?
- Een douche is meestal een beter alternatief, maar voor sommige revalidanten die iets mobieler zijn, kan ook een bepaald type bad een oplossing zijn. Vraag na bij de revalidant welke de voorkeur uitdraagt.
4. Zijn er handgrepen voorzien aan beide zijden van het toilet?
 5. Zijn er bijzondere voorzieningen in de badkamer (zoals douchestoel, alarm,...)?

Restaurant, ontbijtzaal

1. Hoe breed is de ingang van het restaurant / de ontbijtzaal (te meten aan de binnenkant van de deur)?
2. Is de ingang van het restaurant/de ontbijtzaal drempelvrij of hoeveel drempels/treden zijn er? Hoe hoog zijn de treden?
3. Is de route naar het buffet drempelvrij of hoeveel drempels/treden zijn er? Hoe hoog zijn de treden?
4. Kan er hulp geboden worden bij het buffet?
5. Zijn er een of meerdere onderrijdbare tafels (d.w.z. waar geen centrale poot in de weg zit voor een rolstoelgebruiker die onder de tafel wil schuiven)?
6. Is het meubilair makkelijk verplaatsbaar (zodat open ruimte kan gecreëerd worden)?
7. Biedt het restaurant/de ontbijtzaal aangepaste menu's aan voor personen met diabetes of een voedselallergie?

Woonruimte (van een aangepaste vakantiewoning/studio/appartement)

1. Hoe breed is de ingang van de woonruimte (gemeten aan de binnenkant van de deurstijlen)?
2. Kan het meubilair in de kamer makkelijk verplaatst worden? Welke meubelen niet?

Andere publieke zones

1. Bar, lounge:

- ☐ Drempelloos bereikbaar?
- ☐ Deurbreedte?
- ☐ Type van stoelen, zetels?
- ☐ Onderrijdbare tafeltjes?

2. Terras

- ☐ Drempelloos bereikbaar?
- ☐ Deurbreedte naar het terras?
- ☐ Breedte van doorgangen tussen meubilair?

3. Tuin:

- ☐ Vlak of met niveauverschillen?
- ☐ Ondergrond van de paden? Kiezel, tegels, gras,...
- ☐ Aangepaste speeltuigen aanwezig voor kinderen met een beperking?
- ☐ Is de tuin volledig afsluitbaar?

4. Fitness, zwembad, wellnessfaciliteiten:

- ☐ Is de zwembadzone drempelloos bereikbaar?
- ☐ Zijn er kleedkamers die rolstoeltoegankelijk zijn?
- ☐ Hoe geraken de gasten in het zwembad? Via een trap, ladder, lift, schuin instapvlak,...?
- ☐ Zijn de douches drempelloos? Is er een zitje, zijn er steunbeugels aanwezig?
- ☐ Is er een sauna of infraroodcabine met plaats voor een rolstoel?

Parking

1. Zijn er voorbehouden parkeerplaatsen voor personen met een handicap?

- ☐ Hoe groot is zo'n voorbehouden parkeerplaats?
- ☐ Beschrijf de route vanaf de parkeerplaats tot de ingang (treden onderweg, breedte pad, obstructies, ondergrond van het pad,...).

2. Is er een parkeerplaats vlakbij de ingang waar iemand die minder mobiel is kan afgezet worden?

3. Kan er assistentie geboden worden bij het uitladen en naar binnen brengen van de bagage?

Andere

1. Nog andere faciliteiten voor gasten met een beperking, zoals bv.:

- ☐ Mogelijkheid tot huren van hulpmiddelen?
- ☐ Mogelijkheid tot inhuren van zorgverlening?
- ☐ Roomservice? Mogelijkheid tot nuttigen van de maaltijd op de kamer?
- ☐ Een aangepast busje voor rolstoelgebruikers, bv. voor het vervoer van en naar de luchthaven of voor uitstappen?

Assistentie op reis

Om je assistentie op vakantie in het buitenland te organiseren, bestaan er twee mogelijkheden:

- Ter plaatse geregelde assistentie
- Een assistent die meereist van thuis

De eerste methode is gewoonlijk goedkoper, aangezien een assistent die meereist kan verwachten dat je zijn/haar reiskosten vergoedt. Bij de tweede optie heb je de mogelijkheid om iemand vooraf te leren kennen. Sommige kiezen ook voor een meereizende assistent om taalproblemen te voorkomen.

Verpleegkundige die meereist van in het begin

Personen die zorgbehoevend zijn, kunnen kiezen tussen een zelfstandige verpleegkundige of een verpleegkundige die werkt voor een organisatie in de thuisverpleging. De betrokken persoon kan zelf contact opnemen met een verpleegkundige of advies navragen aan de huisarts. Zo kan een huisarts een netwerk hebben van zelfstandige verpleegkundigen. Een voorschrift van de huisarts is wel nodig om een verpleegkundige aan te vragen.

De afrekening wordt door de verpleegkundige rechtstreeks met de mutualiteit geregeld, van welke dienst de verpleging ook komt.

Verpleegkundige op de reisbestemming zelf

Sommige reisorganisaties of plaatselijke organisaties kunnen dit voor je regelen.

Een verpleegkundige ter plaatse zelf, kan ook geregeld worden via een plaatselijke arts.

Via onderstaande link, zijn artikels en reisverslagen terug te vinden die meer informatie over de beschikbaarheid van ADL-assistentie in je vakantieomgeving duiden.

- <https://www.toegankelijkopreis.be/zoekresultaten?keys=ADL-assistentie>

Detachering

Revalidanten met een Persoonlijk AssistentieBudget (PAB) kunnen hun assistent laten meereizen via “detachering”. Hoe dit precies in zijn werk gaat, kan je vinden via onderstaande link:

- <https://www.onafhankelijkleven.be/pab>

Hulpmiddelen

Het kan interessant zijn om hulpmiddelen ter plaatse te huren in plaats van ze mee te nemen van thuis. Waar je hiervoor terecht kan, hangt af van de plaatselijke situatie. Via onderstaande link kan je de verschillende bestemmingen vinden en hoe een verhuur van hulpmiddelen tewerk gaat.

- <https://www.toegankelijkopreis.be/landen>

Wanneer een genoemde aanbieder niet geschikt zou zijn voor jou, (door bijvoorbeeld te duur, niet het geschikte hulpmiddel of wegens te ver van je vakantieadres), loont het toch de moeite om dit bedrijf even op te zoeken en uit te kijken naar een lijst met gelijkaardige aanbieders.

Mutas

Dringende en onvoorziene zorg of andere paramedische zorg, regelen de meeste Belgen via Mutas. Dit is een samenwerkingsverband van de meeste Belgische ziekenfondsen. Het is aan te raden om de informatie goed na te lezen, want de voorwaarden en diensten verschillen naargelang je ziekenfonds. Wanneer je geregeld gebruik maakt van de zorg doorheen het jaar, bespreek je best jouw zorgvraag op vakantie met je zorgverlener. Vaak kan je zo beroep doen op het internationaal netwerk van de beroepsorganisatie van je zorgverlener.

Meer informatie over Mutas, is terug te vinden op:

- <https://www.mutas.be/>

Wat kan je meenemen wanneer je op reis gaat?

Dit is een kort overzicht van hulpmiddelen die kunnen meegenomen worden op reis. Elke revalidant is uniek en heeft individuele zorgvragen en zijn specifieke manier van functioneren. Dus sommige zaken kunnen in onderstaande lijst niet vermeld worden, maar wel noodzakelijk zijn om uw verblijf te optimaliseren. Maar via deze lijst heeft u een ruim overzicht aan wat u allemaal kan denken. Wanneer u denkt aan andere voorwerpen die handig kunnen zijn en die hieronder niet vermeld staan, mag u dit altijd laten weten en kan dit aangevuld worden in deze lijst. Daarnaast mogen reisgadgets steeds doorgegeven worden.

Aandacht!

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een handicap (kortweg VAPH), komt niet tussen in de aankoop van hulpmiddelen in het kader van reizen, zoals bv een tillift in een mobilhome, plateaulift voor de caravan of een extra reismatras, ...

- Eventuele hulpmiddelen voor in de badkamer: bv. badplank, steunbaar met zuignappen, doucheroelstoel, antislipmatje voor uitglijden voeten te voorkomen, ontvettingsgel (muren zijn soms vet, waardoor handgrepen niet aan de muren kleven, ...
 - ✓ Wheelable Seatara: wie in het dagelijkse leven een doucheroelstoel gebruikt om zijn ochtendtoilet uit te voeren, kan op reis gebruik maken van de "Seatara". Dit is een opvouwbare doucheroelstoel die kan opgeborgen worden in een zak die rijdend kan verplaatst worden.

- Medicatie die ingenomen moet worden. Volgens de revalidatiearts is Augmentin een antibiotica die zeker mag meegenomen worden, aangezien dit veelzijdig is in gebruik. Bespreek dit wel eerst met uw arts.
- Eventueel een handbike of aankoppelwiel.
- Rolstoelkussen en eventueel een reservekussen of hoes + pomp.
- Herstelkit voor de rolstoel: pomp, reparatiemateriaal voor een band en/of kussen, reserve binnen –en buitenband, inbussleutels, ...
- Extra oplader voor een elektronische rolstoel.
- Neem een zaklamp mee.
- Een flesje ontsmettingsalcohol (attest dokter) in kader van handhygiëne.
- Indien nodig: een wereldstekker met verschillende soorten aansluitingen.
- Hulpmiddelen voor in de slaapkamer: bv. oplegmatras, hoofdkussens, positioneringskussens, ...
- ✓ Repose matras ikv decubituspreventie

- Glijzeil of transferplank, indien u dit gebruikt voor het uitvoeren van de transfers.

- Eventueel opvouwbare of meeneembare oprijgoten.

➤ Indien nodig: sondagemateriaal en bedonderleggers

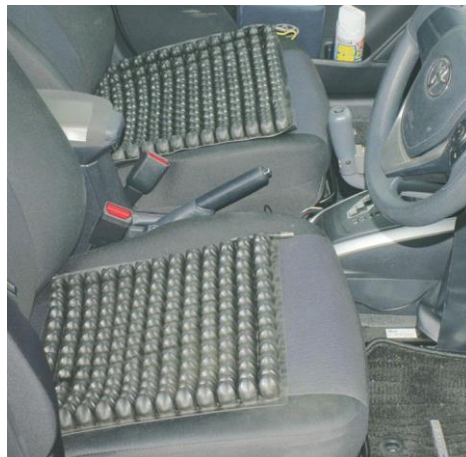
- ✓ Uribag in kader van zelfsondage. De uribag is een klein, fraai vormgegeven urinaal voor onderweg die gemakkelijk in de borstzak of handtas past.

- ✓ De Care Plus Travel John wegwerp plaszakjes zijn veilige, lekvrije wegwerp plaszakjes. Ze zijn gemakkelijk bij het sonderen in onpraktische situaties, zoals een vliegtuigreis, busreis of andere situaties waarin je “moet”, maar niet kan. Door de super absorberende Polymeer kristallen in het Care Plus Travel John wegwerp plaszakje, wordt de urine onmiddellijk omgezet in gel. De urine is niet meer vloeibaar, de bacteriën zijn gedood en het geheel wordt geurloos. De wegwerp plaszak is meerdere malen te gebruiken tot maximaal 800 ml, ongeveer twee volwassen plassen. Deze plaszak is hygiënisch en lekvrij. De plaszakken zelf zijn gemaakt van milieuvriendelijk, biologisch afbreekbaar materiaal, waardoor na gebruik het zakje gewoon de afvalbak in kan.

- ROHO LTV zitkussen: dit type luchtkussen heeft een gelijkaardige werking van het zitkussen die u misschien ook gebruikt in uw rolstoel (type ROHO – luchtkussen). Bij dit kussen zijn enkel de luchtcompartimenten kleiner, waardoor het kussen compacter is. Het doel van dit kussen is het bieden van een schok –en slagabsorptie , bescherming tegen de huid en stabiliteit. Dit kussen is veelzijdig in gebruik, maar is aan te raden voor reizigers en dit specifiek voor het plaatsen op de stoel van het vliegtuig, bij het maken van uitstappen (excursies), waarbij lang op de bus wordt gezeten, gebruik van een huurwagen en aanzienlijk wat kilometers worden afgelegd, ...

Georganiseerde reizen voor mensen met een beperking

Belgische organisaties

Hierna volgt een opsomming van organisaties (meest gekende) die “aangepaste reizen” aanbieden. Natuurlijk zijn er nog organisaties die dit verwezenlijken. Wanneer u via een andere reisorganisatie werkt, mag u dit altijd laten weten en kan dit aangevuld worden in deze lijst. Ook persoonlijke ervaringen met de reisorganisaties worden gewaardeerd.

Soms hebben revalidanten de vraag of avontuurlijk reizen nog mogelijk is. Om zeer kort door de bocht te gaan, is avontuurlijk reizen zeker mogelijk als u hulp krijgt van tenminste 2 personen (dragen van de rolstoel bij hindernissen). Naast de manuele hulp is opnieuw het organiseren van de reis uitermate belangrijk. De manuele hulp kan voor de revalidant soms wat lastig zijn, aangezien hij/zij dan afhankelijk is van kennissen en/of vrienden. Om hierop in te spelen zijn er organisaties die gespecialiseerd zijn in het organiseren van avontuurlijke reizen. Op die manier kan u, net als uw medereizigers zorgeloos op reis vertrekken. Een aantal organisaties die avontuurlijke reizen aanbieden, zijn aangeduid met een *. Naast avontuurlijk reizen zijn er ook organisaties die ballonvaarten aanbieden.

Uit ervaring van rolstoelgebruikers is gebleken dat online booking (Trivago, Booking.com, ...) niet zo betrouwbaar is naar rolstoeltoegankelijkheid van de hotels. Er is geen rechtstreekse communicatie, waardoor bepaalde zaken niet kunnen afgetoetst worden. Het persoonlijke contact, wordt als een cruciaal element beschouwd in het organiseren van een reis.

Een website die kan ingeschakeld worden om mogelijkheden van reizen te bekijken, is:

- <https://toegankelijkopreis.be/>

WeTravel2 *

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <http://wetravel2.eu/>

Mare Tours *

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <https://maretours.be/>

Project U-turn *

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <https://projectu-turn.com/>

VZW Metgezel

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <https://www.vzwmetgezel.be/>

Rode Kruisvakanties VZW

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <https://www.rodekruis.be/wat-doen-we/sociale-activiteiten/wow-vakanties/>

Ziekenzorg CM

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <https://www.samana.be/vakanties/>

Zorgvakanties

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <https://www.zorgvakanties.com/>

Unelma Travel

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- www.unelmatravel.com

Mucho Gusto Travel

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- www.muchogustotravel.com

Nederlandse organisaties die openstaan voor Belgische reizigers

MundoRado Reizen *

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <https://www.mundoradoreizen.nl/>

Sailwise *

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <https://sailwise.nl/nl>

Landstede Buitengewoon Reizen *

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <http://buitengewoonreizen.nl/>

Handicamp Outdoor *

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <http://www.handicampoutdoor.nl/>

Ski-Uniek

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- <http://ski-uniek.nl/>

Skivereniging VGW

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- www.vgw-online.nl

Stichting Globeroller

Voor verdere informatie kan u steeds terecht op onderstaande website:

- www.globe-roller.nl

Algemene tips van lotgenoten

Hieronder vindt u een opsomming van tips die bruikbaar kunnen zijn voor het reizen met een rolstoel. Deze tips mogen zeker **niet** als een standaard aanzien worden.

- Let erop als je een luchtkussen (bv. type ROHO) gebruikt in het vliegtuig. Dit is belangrijk in combinatie met de luchtdruk in het vliegtuig. Het is belangrijk om alvorens in het vliegtuig plaats te nemen, wat lucht uit het kussen te laten. Wanneer je aankomt op de plaats van bestemming, is het belangrijk om het kussen opnieuw wat bij te blazen en nadien te controleren.
- Geloof nooit wat in een brochure staat in verband met de toegankelijkheid van accommodaties. Het is hierin belangrijk om steeds contact op te nemen met de accommodatie zelf en uw gerichte open vragen te stellen naar uw noden en/of behoeften.
- Lees verhalen op Toegankelijk Reizen.
- Vermeld steeds in de luchthaven dat u zich niet kan verplaatsen uit uw rolstoel en dat het belangrijk is om met uw rolstoel tot aan de incheckbalie te gaan. De rolstoel die u anders voorhanden krijgt, is niet echt comfortabel naar het zitten.
- Stickers en labels moeten aan het frame gekleefd worden en niet aan de wielen. Wanneer dit aan de wielen wordt bevestigd, is het zeer moeilijk tot onmogelijk om te rijden.
- Neem een extra tas mee. Deze tas is belangrijk bij het overstappen van uw rolstoel naar de vervoersstoel. Alle losse onderdelen van uw rolstoel en het kussen, kunnen in deze tas worden geplaatst. Een strandtas is hier heel goed voor.
- Vraag aan de incheckbalie om zoveel mogelijk vooraan in het vliegtuig te zitten (geen al te grote verplaatsing doorheen het vliegtuig). Een ander voordeel hiervan is dat u als eerste ook kan vragen naar kussens, nekkussens, dekentjes, ... (ikv eventuele positionering).
- Steek uw incontinentiemateriaal NIET in 1 tas, maar verdeel het over uw tassen/koffers én handbagage. Belangrijk om deze ook te laten voorzien van een rolstoelsticker door de assistentie. Indien er een koffer verloren gaat, heeft u tenminste nog uw materiaal voor de eerste dagen. Mocht er een koffer verloren gaan, verwittig dan de medische diensten van de luchthaven/rolstoelassistentie.
- Laat uw medische toestand vertalen in de taal van uw bestemming of Latijn (universele medische taal).
- Laat uw dokter uw medicijngebruik op een attest schrijven en bewaar dit bij uw medicijnen in uw handbagage. Ook wanneer u naalden zou gebruiken, is het belangrijk om dit medisch te staven. Wanneer dit toch niet aan boord mag, vraag dan aan de bemanning om dit tijdelijk te bewaren.
- Naar stoelgangwisselingen neemt u best eerst contact op met uw revalidatiearts of uw huisarts. Die persoon kan oordelen of u eventueel iets kan innemen om de stoelgang beter onder controle te houden. Dit moet **ZEKER** eerst nagevraagd worden en mag nooit op eigen houtje uitgetprobeerd worden!
- Vraag ook aan uw arts of u een aspirine mag nemen in verband met het lange en soms niet zo comfortabel zitten.

- Het vervoer naar uw eindbestemming is met een gewone onaangepaste bus. U kan steeds vragen naar een taxi of aangepast vervoer. Daarom wordt het advies gegeven om hotels te zoeken die niet verder dan 60 km van de luchthaven gelegen zijn. Daarnaast is het belangrijk om op voorhand een prijs af te spreken en is het zeer belangrijk om u daar ook aan te houden, ook al halen de taxichauffeurs plots andere argumenten aan.
- Drink niet teveel sterke koffie, aangezien dit uw plasgedrag sterk kan beïnvloeden.
- Vraag steeds na of de liften naar alle verdiepingen van het gebouw (accommodatie) gaan, alsook de afmeting van de lift.
- Indien het douchezitje niet voldoet aan uw verwachtingen, vraag een tuinstoel of stoel met leuning. Het is belangrijk om hier een grote natte handdoek over te leggen (antislip).
- Wanneer er geen zwembadlift aanwezig is, is het belangrijk om op de rand van het zwembad handdoeken te leggen. Daarnaast zwemt u het best met zwemschoenen en/of kousen om uw voeten te beschermen. De kalkafzetting in het zwembad kan ruw zijn.
- Let op uw geld, want ook rolstoelgebruikers worden bestolen. Soms is men zeer gedienschtig en ondertussen is uw portefeuille verloren. De kousen zijn een goede opbergplaats.
- Huren van een wagen is mogelijk, maar deze zijn vaak niet aangepast. Dan kan een betrouwbare persoon via het hotel/medewerker gezocht worden. Die persoon kan betaald worden en dan wordt u op plaatsen gebracht, waar toeristen meestal niet komen. Dit kan nuttig zijn voor iemand die alleen reist. Wanneer u met gezelschap reist, is er meestal iemand in de mogelijkheid om de wagen te besturen.
- Barcelona (en Spanje in het algemeen) en Parijs zijn goed voorzien in verband met openbaar vervoer. Met uw rolstoel rijdt u overal in de bus.
Parkeren met de wagen in Parijs is wel heel moeilijk. Wanneer u de situatie kan uitleggen aan de Franse politie, kan deze instantie een formulier opmaken, waardoor u kan parkeren in de buurt van uw verblijf en dit voor uw geboekte tijdspanne.
- In Parijs hoeft u niet in de file te staan voor bv. de Eiffeltoren, Het Louvre, ...
- De vernieuwde Seinekade is een must en helemaal aangepast (toiletgebruik, ...).
- Alle gebouwen van Gaudi in Barcelona zijn toegankelijk en overal zijn aangepaste toiletten. In de meeste horeca aan de Ramblas zijn ook aangepaste toiletten. Bovendien is er een verhard pad op het strand.
- In Spanje en ook de Spaanse eilanden, kan u overal elektronische rolstoelen huren, alsook elektronische scooters.
- Voor beginnende reizigers is Tenerife, meer specifiek “Hotel Mar Y Sol”, een goede test. U heeft er zorg en kunt bijna alle medische materiaal huren. Er is daarnaast een lange boulevard met meestal toegankelijke winkeltjes en restaurants.

Referenties

- VZW Piekernie
✓ info@piekernie.org
- Chris De Craene
✓ chris.de.craene@telenet.be

Universitair Ziekenhuis Gent
C. Heymanslaan 10 | B 9000 Gent
www.uzgent.be